

Sisekaitseakadeemia
Politsei- ja piirivalve kolledž

Daniel Michael Tikva

**LÄHISUHTEVÄGIVALLA ENNETAMISE VÕIMALUSED
ISLAMISTLIKU TAUSTAGA RISKIRIIKIDEST
PEREKONDADES**

Lõputöö

Juhendaja: Kaspar Kõiv, BA

Kaasjuhendaja: Mairit Kratovitš, MOB

Tallinn 2024

ANNOTATSIOON

Kolledž/instituut: Politsei- ja piirivalvekolledž	Kaitsmise kuu ja aasta: Juuni 2024
Töö pealkiri eesti keeles: Lähisuhtevägivalla ennetamise võimalused islamistliku taustaga riskiriikidest perekondades	
Töö pealkiri võõrkeeles: Preventing intimate partner violence in families from at-risk countries with an islamic background	
Lühikokkuvõte: Lõputöö keskendub lähisuhtevägivallale islami taustaga riskiriikidest sissetändajate peredes. Lõputöös on tuginedes teadusallikatele analüüsitud võimalikke lähisuhtevägivalda soodustavaid tegureid sellise taustaga sissetändajate peredes, tugisüsteemide probleemkohtasid sellise taustaga sissetändajate abistamisel ning lähisuhtevägivalla ennetusmeetmeid islamistliku taustaga riskiriikidest sissetändajatega tegelemisel. Lõputöö raames tehti kvalitatiivne uuring, mille käigus viidi läbi poolstruktureeritud ekspertintervjuud ning analüüsiti kogutud andmeid ja võrreldi neid teoreetiliste allikatega, et leida vastused uurimisküsimustele ning uurimisprobleemile. Lõputöö eesmärgid on täidetud ja uurimisküsimustele ning uurimisprobleemile leiti vastused.	
Lisad: lisad puuduvad	
Võtmesõnad: lähisuhtevägivald, immigratsioon, islam, kultuuriline taust, ennetustöö, tugisüsteem	
Võõrkeelsed võtmesõnad: <i>domestic violence, immigration, islam, cultural background, preventive work, support system</i>	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia	
Töö autor: Daniel Michael Tikva	
Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.	
Allkiri: /allkirjastatud digitaalselt/	Kommentaar (soovi korral)
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Kaspar Kõiv	Allkiri: /allkirjastatud digitaalselt/
Kaasjuhendaja: Mairit Kratovitš	Allkiri: /allkirjastatud digitaalselt/
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor/instituudi juhataja:	Allkiri: /allkirjastatud digitaalselt/

SISUKORD

ANNOTATSIOON	2
SISUKORD.....	3
SISSEJUHATUS	4
1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD.....	8
1.1. Lähisuhtevägivald islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajate seas	8
1.2. Lähisuhtevägivalda tugisüsteemide probleemkohad islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajate abistamisel.....	14
1.3. Meetmed lähisuhtevägivalda ennetamiseks islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajate seas	17
2. EMPIIRILINE UURING	21
2.1. Uuringu meetodika, protsess ja valim	21
2.2. Intervjuude tulemused.....	23
2.3. Järeldused ja ettepanekud	36
KOKKUVÕTE	42
SUMMARY	43
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	44
LISAD.....	48
Lisa 1. Tabel 1	48
Lisa 2. Tabel 2.....	51
Lisa 3. Tabel 3.....	54
Lisa 4. Tabel 4.....	55
Lisa 5. Tabel 5.....	56
Lisa 6. Tabel 6.....	57
Lisa 7. Tabel 7.....	58
Lisa 8. Intervjuu küsimused	59
Lisa 9. Kategooriad ja koodid	60

SISSEJUHATUS

Lähisuhtevägivald on Eesti Vabariigis üks suurimaid probleeme, mis puudutab otseselt perede füüsilist ning vaimset heaolu ja tervist. Ainuüksi 2022. aastal registreeriti Eestis 3244 perevägivaldakuuritegu, kõikidest vägivaldakuuritegudest moodustavad perevägivaldakuuriteod 46% juhtumitest (Justiitsministeerium, 2022). Lähisuhtevägivalla probleemi lahendamine vajab nii riigi poolset otsustavat sekkumist kui ka mitmete erinevate ametkondade ja pakutavate tugisüsteemide (Sotsiaalkindlustusamet, Eesti Naiste Varjupaikade Liit, Turvakoduteenus jmt.) koostööd, et lähisuhtevägivalda ennetada, seda takistada ja selle kohta teadlikust tõsta. Uue aspektina Eesti lähisuhtevägivalla probleemid on kultuuriline taust, sest teistsuguse päritoluga inimeste ning erinevast kultuuriruumist tulevate perede ja isikute arusaamad vägivallast võivad olla teistsugused. Lõputöös keskendun just islamistliku taustaga riskiriikidest sissetõusvatele isikutele, kes võivad Eestis langeda lähisuhtevägivalla ohvriks või muutuda lähisuhtes vägivaldasejaks.

Kaitsepolitsei amet defineerib riskiriike kui riike, kus asuvad islamistlike terroriorganisatsioonide poolt kontrollitavad piirkonnad, või selliseid riike, mis on oma olemuselt islamistliku riigikorraldusega või neis on levinud fundamentaalne islam (Kaitsepolitsei amet, 2023, lk 36 - 37). Kaitsepolitsei ameti riskiriikide nimekirjast käsitletakse lõputöös eelkõige neid riike, mille peamine religioon või üheks peamiseks religiooniks on islamiusk ning islamiga kaasnevad väärtused. Kaitsepolitsei ameti poolt välja toodud islamistliku taustaga riskiriigid on Aserbaidžaan, Iraan, Iraani Islamivabariik, Kasahstani Vabariik, Kirgiisi Vabariik, Tadžikistani Vabariik, Türkmenistan ja Usbekistani Vabariik (Siseministeerium, 2023).

Kuna islamistliku taustaga riskiriikidest sissetõusnud on teisest kultuuri- ning väärtusruumist, näiteks Iraanist, Usbekistanist või Kasahstanist, kus valdavad enamasti isikud on islami usulised siis peab tajuma kultuurilistest ja muudest sotsiaalsetest väärtustest erinevatest võimalikest tekkivast raskusest ning muresid, sest nende inimeste päritolu riikide ühiskonnakorraldus ning seal esinev islamistlik ideoloogia on kohati tugevas vastuolus mitmete meie läänelike ühiskonnakorralduslike joontega, mis põhinevad universaalsetel inimõigustel, vabadustel ning on reguleeritud ka siseriiklike seadustega (Kaitsepolitsei amet, 2020, lk 42 - 43).

Teema on **aktuaalne**, sest lähisuhtevägivald ning selle ennetamine ja peatamine on jätkuvalt riikliku tähtsusega murekoht. Siseministeeriumi poolt välja antud Siseturvalisuse arengukavas

2020 – 2030. aastateks on ühe murekohana välja toodud, et lähisuhtevägivallaga seotud infoteadete ja kuriteojuhtumite arv ei ole vähenenud ning tuleviku suunaks on rõhk just vägivalla ennetamisel ja vägivalla riski varajasel märkamisel. Samuti tuleb panustada sellesse, et vägivalla ohvrid ja kannatanud oleksid selle eest tulevikus rohkem kaitstud, mistõttu tuleb arendada ohvriabiteenuseid, turvakodusid ja teha laiemat teavitus- ning ennetustööd avalikkuse seas (Siseministeerium, 2020, lk 19).

Islamitaustaga riskiriikidest saabunud sisserändajate arv on Eestis kasvanud viimaste aastatega mitmekordselt. Kaitsepolitsei ameti andmetel elab 2023. aasta seisuga Eestis 9204 erinevatest islamistliku taustaga riskiriikidest pärit isikut. Kaitsepolitsei amet on tõdenud, et sellise taustaga isikute Eestisse tulemine ning siia elama asumine on kiirenevas tõusutrendis, mistõttu peab ka arvestama kasvavate ohuteguritega, mis kaasnevad nende isikute kogukondade suurenemisega Eestis (Kaitsepolitsei amet, 2023, lk 36 - 37).

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (edaspidi EIGE) avaldas 2012. aastal aruande seoses Pekingi tegevusprogrammi rakendamise Euroopa Liidu (edaspidi EL-i) liikmesriikides, mis käsitleb naistevastast vägivalda ja ohvrite toetamist, kus on väljatoodud, et EL-i liikmesriikides mõjutab lähisuhtevägivald keskmiselt 20 – 25% kõikidest naistest, kellel on olnud intiimpartner (Reingarde, et al., 2012, pp. 9-11). Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (edaspidi FRA) 2014. aastal tehtud uuringu andmete kohaselt on iga kolmas naine Euroopa Liidus alates 15. eluaastast kogunud füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda. Samuti on väljatoodud, et sisserändajast taustaga naised kogevad suurema tõenäosusega lähisuhtevägivalda ja võivad selle ohvriks langeda, kui riigis kodanikuna sündinud naised (Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, 2014, pp. 188-190).

Teema **uudsus** seisneb selles, et Eestis pole veel sügavamalt uuritud lähisuhtevägivalla võimalikke seoseid ning põhjuseid, mis ohustavad islamistliku taustaga riskiriigist Eestisse sisserändajaid, kes võivad siin lähisuhtevägivallas osaleda. Soovin lõputöös selgitada välja islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajate võimalikud ohud osaleda Eestis lähisuhtevägivalla juhtumites ja tuua välja, kuidas neid ohte maandada ning ennetada.

Riskiriikidest sisserändajate teemal kirjutas Sisekaitseakadeemias lõputöö Keidi Köster (2021), kes keskendus üleüldiselt erinevatele ohtudele, mis kaasnevad Eestile seoses riskiriikidest pärit sisserändajatega ning, milles mainiti ka ühe ohuna lühidalt kirjeldades lähisuhtevägivalda, kuid ei laskunud konkreetselt sellesse teemasse detailsemalt ning ei kirjeldanud konkreetselt

lähisuhtevägivalla probleemi ning selle ulatust ja mõju Eestisse riskiriikidest sisserännanute seas, mis puudutab just islamistliku taustaga riskiriigist tulnud isikuid. Samuti on Sisekaitseakadeemias kaitstud lõputöö, mis puudutas lähisuhtevägivalla juhtumite käsitlemist islami taustaga perekondades, mille autoriks on Viktoria Müürissepp (2022). Lõputöö käsitleb peamiselt erinevaid probleemkohti, millega konkreetselt politseiametnikud kokku puutuvad, lahendades lähisuhtevägivalla juhtumeid islamitaustaga peredes, mille käigus lahati võimalike probleem- ning konfliktikohti politseiametnike ning islamitaustaga isikute vahel lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamisel.

Rahvusvahelisest uuringust saab eelkõige välja tuua, et sisserändajatest lähisuhtevägivalla ohvrid ei soovi või ei taha võõras riigis ametlikest allikatest abi otsida. Peamiselt tuleneb see hirmust teise riigi võimuesindajate ees kui ka teadmatusest kuhu oma murega pöörduda ning kellelt täpsemalt abi otsida (Okeke – Ihejirika, et. al., 2018, pp. 803-804).

Lõputöös on **uurimisprobleem** püstitatud küsimusena: Kuidas vähendada islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändavate isikute ohtu langeda Eestis lähisuhtevägivalla ohvriks või isikute muutumist vägivallatsejaks?

Lõputöö uurimisprobleemi täpsustamiseks on koostaja püstitanud järgmised **uurimisküsimused**:

- 1) Millised on peamised tegurid, mis soodustavad islamistliku taustaga riskiriikidest sisserännanud inimesel osaleda Eestis lähisuhtevägivallas?
- 2) Milliseid puuduseid võib olla lähisuhtevägivalla ohvritele mõeldud tugisüsteemidel Eestis, et abistada ja toetada islamistliku taustaga riskiriikidest sisserännanud isikuid?
- 3) Millised võimalikud meetmed aitaksid vähendada islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajate ohtu osaleda Eestis lähisuhtevägivallas?

Lõputöö **eesmärgiks** on välja selgitada islamistliku taustaga riskiriikidest sisserännanud isikute riskid osaleda lähisuhtevägivallas ning teha ettepanekuid nende ohtude ennetamiseks ja vähendamiseks.

Uurimisküsimuste lahendamiseks ja lõputöö eesmärgi täitmiseks on koostaja püstitanud järgmised **uurimisülesanded**:

1. Analüüsida teoreetilisi teadusallikaid, et välja selgitada, millised tegurid võivad soodustada islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajatel osaleda lähisuhtevägivallas ning millised on võimalikud puudused lähisuhtevägivalla tugisüsteemides sisserändajatega tegelemisel.
2. Analüüsida intervjueeritavate hinnanguid tegurite osas, mis võivad soodustada islamistliku taustaga riskiriikidest tulevatel sisserändajatel osaleda Eestis lähisuhtevägivallas ja kaardistada võimalikud ohukohad.
3. Teooria ja uuringu tulemuste põhjal teha järeldused ja ettepanekuid lähisuhtevägivalla tugisüsteemide arendamiseks islamistliku taustaga riikidest tulnud sisserändajatega seotud lähisuhtevägivalla juhtumite ennetamiseks ja tõkestamiseks.

Lõputöö raames viiakse läbi kvalitatiivne uuring. Andmekogumismeetodina kasutatakse poolstruktureeritud ekspertintervjuusid (Ahlin, 2019, p. 2). Intervjueeritavad on valitud töösse ettekatsetatud valimi (*purposive sample*) põhimõtte alusel, mis tähendab, et valimi koostamisel lähtuti lõputöö konkreetsest eesmärgist või uurimisküsimuste alusel seatud kriteeriumidest (DeCarlo, *et al.*, 2021, p. 544). Intervjueeritavateks valitud eksperdid, kes puutuvad töös kokku, kas islami taustaga riskiriikidest sisserändajatega või lähisuhtevägivallaga seotud juhtumite ennetustööga ning lahendamise ja oskavad anda hinnanguid lähisuhtevägivalla tugisüsteemide toimimisele. Eelkõige on oluline, et intervjueeritavad eksperdid oskavad uurimisteemal jagada asjakohaseid ning põhjendatud arvamusi. Andmeanalüüsimeetodina kasutatakse suunatud sisuanalüüsi (*directed content analysis*), millest tulenevalt saab koodid määratleda, kas enne andmete analüüsimist või ka andmete analüüsimise ajal ning koode on võimalik tuletada tuginedes olemasolevale teooriale või luua need analüüsi tulemusel tekkivatest asjakohastest uurimistulemustest (Hsieh & Shannon, 2005, p. 1286).

Lõputöö koosneb kahest põhipeatükist. Esimene peatükk keskendub teoreetilisele poolele, milles analüüsitakse erinevaid tegureid, mis soodustavad islamistliku taustaga sisserändajate ohtu osaleda lähisuhtevägivalla juhtumites, analüüsitakse võimalikke lähisuhtevägivalla tugisüsteemide probleemkohti sellise taustaga sisserändajate abistamisel ja meetmeid, mis ennetaksid islamistliku taustaga riskiriikidest sisserännanud isikul ohtu langeda lähisuhtevägivalla ohvriks või muutumist vägivallatsejaks. Teises peatükis on välja toodud empiirilise uuringu metoodika ja protsess, uuringu tulemused ja järeldused.

1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

Peatükis käsitletakse islamistliku taustaga riskiriikidest perekondades lähisuhtevägivalda soodustavaid põhjuseid või tegureid ning nende võimalikke seoseid sisserändega päritolu riigist uude riiki. Samuti lähtudes teadusallikatest uuritakse võimalike puudujääke ning probleemkohti lähisuhtevägivalda tugisüsteemides islamistliku taustaga riskiriikidest perekondades lähisuhtevägivalda ennetamisel ja uuritakse ka teooriast lähtuvalt lähisuhtevägivalda ennetavaid meetmeid sellise taustaga juhtumite puhul.

1.1. Lähisuhtevägivald islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajate seas

Naistevastase vägivalda ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise Euroopa Nõukogu konventsiooni artikkel 3 punkt b määratleb oma sisus lähisuhte- või perevägivalda kui igasugust füüsilise, seksuaalse, psüühilise ja majandusliku vägivalda akti, mis leiab aset perekonnas või koduseinte vahel, endiste või praeguste abikaasade või partnerite vahel, sõltumata sellest, kas vägivallatseja elab või on elanud ohvriga samas elukohas. (Euroopa Nõukogu, 2011) Lähisuhtevägivald suhtes võib väljenduda ühekordse juhtumina, millel on ohvri või ohvrite jaoks pikaajalised ja sügavad järelmõjud, kuid sagedamini on lähisuhtevägivald suhtes korduvalt esinevaks nähtuseks, kus vägivallatseja väärkohtleb või kuritarvitab oma ohvrit järjepidevalt kogu suhte vältel (Breiding, *et al.*, 2015, pp. 11-15).

Sageli on lähisuhtevägivalda ohvriks just naised. Lähisuhtevägivalda peetakse ülemaailmselt tõsiseks inimõiguste rikkumiseks, kuid kõige rohkem mõjutab see just naiste õiguseid, sest enamjaolt on lähisuhtevägivalda ohvriteks just naised. Tegemist on globaalse nähtusega, mis vaatamata religioossetest ja kultuurilistest erinevustest ning muudest tavadest eksisteerib nii arengumaades kui ka arenenud riikides. See mõjutab suurel hulgal inimesi, sealhulgas ka rahvusvähemusi, sisserändajaid ja ühiskonna poolt marginaliseeritud kogukondi (Zakar, *et al.*, 2012, p. 1).

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (edaspidi ÜRO) poolt 1993. aastal välja antud deklaratsiooni, mis puudutab naistevastase vägivalda vastu võitlemist, esimeses artiklis on määratletud, et naistevastane vägivald on mis tahes soopõhine vägivaldaakt, mille tulemuseks

on või tõenäoliselt võib olla naisterahva füüsilise, seksuaalse või psühholoogilise kahju tekitamine või muu kannatuse põhjustamine, sealhulgas ka selliste tegudega ähvardamine, sundimine või meelevaldse vabaduse võtmine, olenemata sellest, kas tegu on aset leidnud avalikkuses või eraelus (Ühinenud Rahvaste Organisatsioon, 1993, p. 2).

Immigreerumine enda päritoluriigist uude riiki mõjub inimestele erinevalt ning sellest tulenevalt on ka risk, kus riskiriigist tulev sisserändaja võib teise riiki elama asudes osaleda lähisuhtevägivallas. Lähisuhtevägivallas osalemise ohtu riskiriikidest sisserändajate seas mõjutavad mitmed erinevad tegurid, millest aga peamised võivad olla kultuurilised erinevused, teistsugused sotsiaalsed normid kui isiku päritolu riigis, majanduslikud stressitegurid (ebastabiilne sissetulek, raskused töö leidmisega jmt.) (Hulley, et al., 2022, pp. 1001-1006).

Euroopa riikidesse elama asunud sisserändajatest naised on oma päritoluriigist kaasavõetava kultuurilise tausta ja tavade tõttu lähisuhtevägivalla osas eriti haavatavad. Sisserändajatest naised seisavad silmitsi suurema lähisuhtevägivalla riskiga, mis on tingitud sisserändega seotud sotsiaalsetest ja majanduslikest teguritest ning võimudünaamikast lähisuhtes (Boira, *et al.*, 2018, p. 50). Hispaanias viidi läbi uuring, et tuvastada sugupõhise vägivalla ulatus sisserändajatest naiste ning Hispaania naiste seas, milles uuriti esmaabi pakkuvates kliinikutes käinud 10 202 naist ning põhjuseid, miks nad seal abi saamas käisid. Uuringust selgus, et lähisuhtevägivalla esinemissagedus sisserändajatest naiste seas oli 27,9%, mis võrreldes Hispaania naistega oli mitu korda kõrgem, sest Hispaania naiste seas oli vägivalla esinemissagedus 14,3% (Vives – Cases, *et al.*, 2009, p. 102).

Tabibi jt (2018, p. 5) on väljatoonud, et tegurid, mis enim soosivad sisserändajate seas lähisuhtevägivalla ohvriks langemist (vt Lisa 1) või vägivallatsejaks muutumist on migratsioonijärgne pingeline ja stigmatiseeritus, rändega seotud stress, geograafiline ja sotsiaalne isolatsioon, muutused sotsiaalsetes võrgustikes ja toetusüsteemides, kultuuri- ning perestruktuuride kadumine või muutumine, akulturatsiooni tase, soorollide ja kohustuste muutumine perekonnas. Njie – Carr jt (2021, p. 800) kirjeldavad sisserändajatest naistele lähisuhtevägivalla soodustavate riskifaktoritena ka elukaaslaseid või partnereid, kellel on kalduvus kuritarvitada ravimeid, narkootilisi aineid või alkoholi. Samuti suurendab lähisuhtevägivalla ohtu ka see, kui elukaaslane, kellega koos elatakse, on armukadedana ning kontrolliva iseloomuga.

Sisserändajatest naiste vastu suunatud lähisuhtevägivald tuleneb meessoost partneri tahtest allutada naine täielikult oma kontrollile, sealhulgas ka naise rahaasjad. Sisserändajatest naistel puudub sageli kontroll oma rahaliste vahendite üle, mistõttu on neil keeruline lahkuda vägivaldsetest lähisuhetest. Lähisuhetes võib vägivallatsejast mees ärakasutada oma partneri piiratud keeleoskust, et teda kontrollida ja vaigistada, eriti kui mees valdab paremini uues riigis kõneldavat keelt. Sellises olukorras vägivallatseja võib ennast välismaailmale näidata ning esitleda kui perekonna ainsat inglise keeles suhtlevat isikut. Ohvri puudulik keeleoskus on tihti neile ka takistuseks abi poole pöördumisel või tugiteenuste saamisel (Runner, *et al.*, 2009, p. 12).

Mokhtar (2015, p. 4) toob välja, et islami religiooni kasutatakse selleks, et õigustada meeste kontrolli ja võimu naiste üle, normaliseerides islami mõjutatud ühiskondades naiste vastu suunatud vägivalda. Islami ühiskonnas on poliitiliste, religioosete ja teiste riiklike organisatsioonide poolt normaliseeritud naistevastase vägivalla kasutamine islami usust tulenevate tavade või uskumuste kaitsmiseks. Religiooni õigustusel kasutatakse vaimset, füüsilist või seksuaalset vägivalda, et naised ühiskonnas meeste võimule ning tahtele allutada, neid kontrollida ja diskrimineerida. Aziz jt (2020, p. 237) täiendavad, et meeste poolt domineerivates ühiskondades nagu seda on islamistlikud ühiskonnad lubab islami usk meestel kasutada füüsilist vägivalda naiste vastu, kes ei kuuletu või ei allu oma abikaasale, tugevdades ühiskonnas eksisteerivat patriarhaalset võimu ja meeste kontrolli naiste üle. Vägivalla nähakse islami religioonis ühe võimu alusena, mida kasutatakse naiste kontrollimiseks.

Runner jt (2009, p. 12) mainivad, et vägivallatsejad kontrollivad ohvreid, rõhudes suhtes valitsevale sotsiaalsele ebavõrdsusele, mis mõjutab eelkõige naisi, kes põgenesid või lahkusid oma päritoluriigist ja abiellusid uue riigi kodanikuga. Rahvusvaheliste ja korraldatud abielude puhul kasutatakse sageli ära naiste keerulist olukorda oma päritoluriigis ning sealt lahkumise soovi. Need abielud on ülesehitatud vaadetele, kus naised peetakse suhtes alluvateks ja passiivseteks. Sisserändajatest naistel on raske otsida abi lähisuhtevägivalla puhul, kuna nad võivad olla ebaseaduslikult riiki saabunud, mistõttu on neil raskem teatada suhtes vägivalla ohvriks langemise kohta. Ammar ja Orloff (2006, pp. 430-443 ref Ammar, *et al.*, 2012, p. 340) on kirjutanud, et sisserändajatest naised kogevad lähisuhtevägivalla ainulaadset vormi, milleks

on immigratsiooniga seotud väärkohtlemine, mille käigus ähvardab vägivaldsete naiste riigist välja saata või naiselt ka lapsed ära võtta.

Runner jt (2009, p. 12) näevad sissetulevate perekondades sotsiaalset isolatsiooni lähisuhtevägivalla riskitegurina. Füüsilise või psühholoogilise lähisuhtevägivalla all kannatavad sissetulevatest naised võivad olla isoleeritud nii oma etnilises kogukonnas kui ka sissetuleva sihtriigi ühiskonnas ja kultuuriruumis. Naiste isolatsioonitunnet suurendavad ühiskondlikud uskumused meeste domineerivast rollist, religioossed doktriinid ning hirm või häbi, mis takistavad abi otsimist. Njie – Carr jt (2021, p. 8) kirjeldavad olukorda, kus sissetulevatest või põgenikest naistel pole uude riiki saabudes teavet abistavate ressursside kättesaadavuse ega ka meetmete kohta, kuidas enda turvalisust tagada. Mõne juhtumi puhul naised alles proovivad uue riigiga kohaneda, olles sealjuures raskustes lahkumisega oma päritolu riigist ja koduriigi soonormide säilitamisega (nt. kultuurilised ootused abielu suhtes) uues keskkonnas ning kultuuriruumis, mis suurendas väärkohtlemise jätkumise riski veel rohkem. Islami kultuuris peetakse abielulahutust tabuks ja naiste väärkohtlemine on normaliseeritud, eriti sissetulevate kogukondades, kus naistelt oodatakse, et nad kuuletuvad oma meestele.

Lõputöö fookuses on islamiriikidest pärit sissetulevad. Seoses rändekriisiga, mis on mõjutanud mitmeid maailma riike, on ka Euroopa Liitu saabuvate islamistliku taustaga riikide sissetulevate arv viimastel aastatel märkimisväärselt kasvanud. 2021. aastal tehtud Eurostati uuringu kohaselt saabus EL-i ligikaudu 2,3 miljonit sissetulevat. Suurimad rahvusgrupid, kes 2021. aastal EL-i elama asusid olid marokolased (umbes 86 100 inimest) ja süürlased (umbes 83 500 inimest). Suurematest rahvusgruppidest, kes EL-i liikmesriikidesse saabusid saab esile veel tuua ka pakistanlased (umbes 16 600 inimest) ning eritrealased (umbes 12 000 inimest) (Eurostat, 2021).

Jayasundara jt (2014, p. 3) kirjeldavad, et islami alusel meeste ja naiste suhtes on religioon üks peamistest teguritest, mis mängib eriti olulist rolli kui tegemist on lähisuhtevägivalla juhtumitega sissetulevate seas. Lähisuhtevägivalla juhtumitega tegelemisel on oluline mõista lähisuhtevägivalla ja religiooni vastastikust mõju. Ükski religioon ei ole mõeldud toetama lähisuhtevägivalda ning vägivald ei lähe üldiselt kokku religioossete õpetustega, mis on

mõeldud edendama rahu ja harmooniat. Ometi kasutavad paljud vägivallatsejad religiooni ühe mõjutusvahendina või ettekäändena ohvrite väärkohtlemisel.

“Vägivallatsejad moonutavad pühakirja, et õigustada oma käitumist, kus tehakse vaimselt või füüsiliselt liiga teisele inimesele, sest vägivallatseja omab kontrolli teise inimese üle. Pühade tekstide väärkasutamine ja moonutamine on vägivallatseja jaoks väga lihtne. Tuleb vaid midagi kontekstist välja rebida, ilma selle ajalugu ja tähendust mõistmata või hindamata, kasutades seda, et õigustada enda isiklike veendumuseid. Kui kombineerida see usutraditsiooni põhiliste õpetuste eiramisega, siis saab lõpuks perversse ja ohtliku moonutuse, mille kaudu võib õhutada vihkamist ja vägivalda, mis on otseses vastuolus usu õpetustega” (Fortune, 2009, tsit Jayasundara, *et al.*, 2014, p. 1).

Perevägivalda puhul moonutavad või manipuleerivad vägivallatsejad sageli islami religioonist tulevaid õpetusi, et ratsionaliseerida või õigustada vägivaldset käitumist. Koraani kohaselt kui on toimunud tõsine naisepoolne reeglite rikkumine, soovitatakse mehel kõigepealt oma naisega rääkida, et juhtida naise tähelepanu ebaväärikale või valele käitumisele, seejärel on ettenähtud, et mees magab naisest eraldi ja viimase võimalusena peab mees enda naist karistama, kui naine oma ebaväärikat käitumist ei muuda. Mainitud karistus on islami religioonis suure vaidluse objektiks, sest pole kindlalt määratletud, mis see olema peaks ning selle teostamise kohta on esitatud erinevaid tõlgendusi, karistused võivad ulatuda näiteks peksmisest kuni naise hülgamiseni mehe poolt. Eelkõige on koraanis käsitletud värsi eesmärk säilitada tervislik ning toimiv abielu, viies naine tagasi õigele ja väärikale teele, et mitte anda abikaasale ettekäändet olla vägivaldne või väärkohtlev naise suhtes (Fortune, *et al.*, 2010, p. 11).

Rääkides lähisuhtevägivallast islamistliku taustaga riskiriikidest sisserännanute seas tuleb ka ära mainida auga seotud vägivald ehk “*honour-based violence*”. Gill (2011, p. 219 ref Grzyb, 2016, p. 1038) märgib, et auga seotud vägivald on patriarhaalse perestruktuuri, kogukonna ja ühiskonna raames naiste vastu toimepandav vägivald, mille peamiseks õigustuseks tuuakse au kui väärtussüsteemi, normi või traditsiooni kaitsmine. Gill ja Brah (2014, p. 74) kirjeldavad, et patriarhaalses ühiskonnas on naistel perekonnas eriti oluline roll au säilitamisel, naised peavad vältima igasugust häbiväärset käitumist ja samal ajal jälgima ka teiste naiste käitumist, et nad teeksid sama, et mitte tuua häbi oma mehele ning perekonnale. Mehe kohustus on tagada

oma perekonna au säilimine kogukonna ning laiema ühiskonna silmis, mehe ülesanne on kontrollida “oma” naiste käitumist, et nad ei häbistaks mehe ega perekonna mainet, ebasobiva käitumisega. Kontrollitakse ka meeste käitumist, kuid seda nähakse pigem teisejärgulisena võrreldes põhjaliku kontrolliga, mis on suunatud naistele. Aupõhise väärtussüsteemiga ühiskondades on au sageli seostatud naiste seksuaalsuse reguleerimisega ja nende vastavusega sotsiaalsetele normidele ning traditsioonidele.

McVeigh (2007) kirjutab The Guardian’i artiklis 2006. aastal Suurbritannias, Londonis toimunud au pärast toime pandud tapmisest (“*honor-based killing*”), mille tagajärjel tapeti Iraagi Kurdi päritolu 20 – aastane naine, kelle nimi oli Banaz Mahmod. Gill (2009, p. 483) täiendab, et Banaz Mahmodi tapmiseni viis noore naise soov lahutada varasem korraldatud abielu, mille ta vanemad olid korraldanud, sest ta oli armunud ja soovis suhet alustada Iraani kurdi päritolu meesterahvaga, kes aga oli nende kultuuri mõttes teisest sotsiaalsest klassist. Banaz Mahmodi meessoost pereliikmed aga nägid seda kui perekonna au reetmist ning Banazi käitumist peeti tema pere poolt skandaalseks ja tema tegevus sai teatavaks tervele kurdide kogukonnale edela Londonis, kus Mahmodi pere elas. Gill (2009, p. 483) kirjutab, et seetõttu kutsus Banazi isa kokku perekonna koosoleku, kus otsustati Banazi onu soovitusel, et Banazi tuleb karistada surmaga. Banazi elule tehti kaks tapmiskatset, millest teine oli edukas. Teo toimepanijad õigustasid oma toimepandud vägivallaakti sellega, et Banaz Mahmod oli ebaväärikalt käitunud ning see mõjutas terve perekonna au.

Kogukonnaliikmed toetasid mõtet, et Banazi tuleks karistada perekonnale tekitatud häbi eest, mis näitab, et sisserändajate kogukondades on au põhjal toimepandud tapmiste ning kuritegude näol tegemist keerulise probleemiga, mis on üks naistevastase vägivalla ja lähisuhtevägivalla liikidest ning seetõttu tuleks seda ka sellisena käsitleda. Ülejäänud lähisuhtevägivalla vormidest erineb see ainult seetõttu, et auga seotud vägivalla kuriteod ei ole alati toime pandud abikaasa või partneri poolt, vaid võivad hõlmata pere- ning kogukonnaliikmeid laiemalt, kes ei pruugi olla ohvri või kannatanuga veresugulased (Gill, 2009, p. 484).

Kokkuvõtteks saab öelda, et sisserändajatest ning põgenikest naised ning pered, kes tulevad usu ja traditsiooniliste väärtuste poolt mõjutatud ühiskonnaga peamiselt islamistliku taustaga riikidest, siis sellistes peredes on soodumus lähisuhtevägivallale suurem. See soodumus on tingitud kombinatsioonist nii immigratsiooniga kaasnevatest stressiteguritest, kui ka

konkreetselt naise ja mehe vahelisest suhte olemusest ning päritoluriigi tavadest, kultuurist ning sotsiaalsetest normidest, mis endaga kaasa võetakse. Sisserändajast naisel on paljudel juhtudel suurem oht langeda lähisuhte vägivalla ohvriks ka sellepärast, et seoses erinevate mõjuallikate ning faktoritega ei pruugi naine alati abi saada näiteks keelebarjääri või puuduva tugivõrgustiku tõttu, samuti pole sellise taustaga lähisuhtevägivalla ohvritel teadmisi, kelle poole uues riigis abi jaoks pöörduda ja tuge otsida.

1.2. Lähisuhtevägivalla tugisüsteemide probleemkohad islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajate abistamisel

Guruge (2009, p. 65) väljendab, et sotsiaalne toetus on lähisuhtevägivallaga silmitsi seisvate naiste jaoks kriitilise tähtsusega. Pere, sõprade ja naabrite käest saadav abi võib olla piiratud või puudulik, siis pööratakse üldjuhul tervishoiutöötajate, sotsiaaltöötajate või ka kohalike omavalitsuse töötajate pakutavate tugiteenuste ning osutatava abi poole. Sisserändajatest naistel on lähisuhtevägivalla tugisüsteemide ning abi poole pöördumisega tihti mitmeid erinevaid raskuseid ning negatiivseid kogemusi, mis tuleneb sisserändajate poolsest tugiteenuste vähesest tundmisest, puudulikest või olematutest teavitus- ning ennetusmeetodite rakendamisest, pakutakse konkreetse taustaga ohvritele ebasobivaid teenuseid ja abistamise strateegiat, kultuuriliselt ning keeleliselt sobivate teenuste puudumine, teenuste ülekantavuse ning koordineerimise puudumine, konfidentsiaalsusega seotud probleemid ning diskrimineerivad ja rassistlikud tavad, mis sisalduvad teenustes ning teenuste osutamisel.

Runner jt (2009, p. 14) kirjeldavad, et probleemid, millega lähisuhtevägivalla tugiteenuseid osutavad organisatsioonid seisavad silmitsi sisserändajatest ja pagulastest ohvrite abistamisel, peegeldavad suuresti ka tõkkeid, mis muudavad need ohvrid eriti haavatavaks ja takistavad neid ka ise abi otsimast. Peamiste probleemkohtadena tugisüsteemide töös tuuakse välja keelebarjääri, sisserändajate teadmatust neile pakutavate ja olemasolevate tugiteenuste ning abi osas, ametnikel ning tugiteenuste osutajatel kultuuriliste teadmiste ning vajalike oskuste puudumine, puudulik teavitus- ja ennetustöö sisserändajate seas ning ka sisserändajaid ümbritsev poliitiline ja ühiskondlik olukord (vt Lisa 2).

Sisserändajatest ja pagulastest lähisuhtevägivalla ohvrid seisavad tihti silmitsi täiendavate sotsiaalsete, majanduslike ja õiguslike takistustega nii mitteametliku kui ka ametliku abi

otsimisel. Nende takistuste hulka kuuluvad päritoluriigi normid, perekondlikud tabud, kaugus võimalikust toetusallikast või nende puudumine, hirm väljasaatmise või hooldusõiguse kaotamise ees ja vähesed või täielikult puuduvad kultuuriliselt pädevad ning keelekohased teenused (Ballard, *et al.*, 2019, p. 135). Samuti ei ole sisserändajatest ohvrid sageli teadlikud enda õigustest uues riigis ning sealse õigussüsteemis ning ei teata kuhu peab abi saamiseks pöörduma või kellega ühendust võtma, sest enamjaolt puudub igasugune aktiivne teavitus töö riiki sisserändajate seas lähisuhtevägivalla osas. Riigi poolt on oluline tagada, et riiki sisserännanud inimesed, kes asuvad uude riiki elama oleksid teadlikud, millised võimalused on neile seal olemas ja loodud ning aktiivselt ka analüüsida tugisüsteemides võimalike nõrkuseid, et tagada ohvritele parim ja kiireim abi (Holtmann, *et al.*, 2018, pp. 295-298).

Runner jt (2009, pp. 14-15) kirjeldavad, et kui tugiteenustes ning korrakaitseorganisatsioonides pole töötajaid või vabatahtlikke, kes oskaksid suhelda sisserändajast või pagulasest lähisuhtevägivalla ohvriga nende emakeeles, siis ei ole tugiteenustel võimalik teha kõike, mida võiks ning peaks tegema, et kannatanut aidata, sest abistajal ning kannatanul pole võimalik sellisel juhul omavahel adekvaatselt suhelda ning probleemi olemust mõista. Ghafournia ja Easteal (2021, p. 9024) vestlesid uurimuse raames naistega, kes pöördusid abi saamiseks Austraalias tugisüsteemide poole. Üks naistest, kellega nad vestlesid oli 32 – aastane Shadi Iraanist, kes tõi välja, et “Kui ma olin varjupaigas, palusin pidevalt, et nad broneeriksid mulle tõlgi. Mul ei olnud aimugi, mis minuga seal toimub. Seal oli palju paberimajandust. Ma olin segaduses. Nad pakkusid mulle tõlki vaid üheks korraks ja sedagi ainult kümneks minutiks.”

Sisserändajatest lähisuhtevägivalla ohvrite jaoks võivad tunduda ametnikud, kes räägivad teist keelt ja on teisest rahvusest, ebasümpaatsetena, ähvardavatena või hirmutatavatena. Usalduse loomine nõuab aega, kannatlikkust ja ohvrite veenmist, et pakutav abi on tõeline. Ohvritel võivad samuti olla varasemad traumeerivad kogemused oma koduriigi korrumpeerunud või vägivaldsete ametiasutustega ning ametnikega, mistõttu on raske usaldada ametnike ka uues riigis. Kui sisserändajad on pärit ühiskonnast, kus meestel on absoluutne võim, võib abi otsimine ametiasutustelt või tugiisikutelt tunduda mõeldamatu, mis raskendab ohvrite tuvastamist ja neile abi pakkumist. Samuti sisserändajad ei pruugi mõista enda seaduslike

õiguseid või kardetakse riigist väljasaatmist, kui nad osutavad väärkohtlejatele vastupanu või otsivad abi (Runner, *et al.*, 2009, p. 15).

Mokhtar (2015, pp. 3-4) kirjeldab, et 2010. aastal otsustas Araabia Ühendemiraatide islami kohus, et abikaasadel on lubatud oma naise ja lapsi füüsiliselt distsiplineerida ning neid peksta, kuni see ei põhjusta nähtavaid vigastusi. Araabia riikides, kus on islami religiooniga seotud tõekspidamised ning reeglid olulisel kohal, on tavapärane, et lisaks vägivallatsejale võivad ka riigi ametivõimud karistada naise isegi kui naine on vägivalla või süüteo ohvriks langenud. Autor kirjutab, kuidas 2007. aastal karistati 19-aastast Saudi Araabia tüdrukut, kes oli langenud rünnaku ohvriks, sest neiu oli koos heakskiitmata meessoost kaaslasega, kes islami tavade kohaselt polnud tüdrukuga abiellumiseks sobilik. Tüdruk rööviti ja vägistati grupiviisiliselt seitsme Saudi Araabia mehe poolt. Meesterahvaste karistamise asemel, mõistis Saudi Araabia kohus vägistamise ohvriks langenud neiu kuu kuu pikkuse vangistuse ja ka 200 piitsahoopi. Karistus määrati, sest neiu oli eelnevalt vägistamist üksinda koosviibinud mehega, kes ei olnud tema pereliige ega sugulane.

Runner jt (2009, p. 15) on kirjutanud, kuidas osadel tugiteenusepakkujatel nagu näiteks politseinikel, kohtusüsteemiesindajatel, tervishoiuteenusteosutajatel ja isegi lähisuhtevägivalla tugisüsteemides töötavatel isikutel puuduvad piisavad teadmised sisserändajate ja pagulaskogukondade taustkultuuri osas. Setõttu ei pruugi teenuseosutajad olla võimelised töötama pädeval viisil koos kogukonna liikmetega ning ei pruugi olla nii mõistvalt suhtuvad, kui nad võiksid või peaksid olema immigrantidest ja pagulastest ohvrite suhtes. Isegi kui teenusepakkujad või võimuesindajad ei ole vaenulikud, võivad nad olla väärarvamusel, et vägivald on midagi, mis toimub selles kogukonnas pidevalt ja selleks on ka vähe või ei ole midagi selle vastu ette võtta. Samuti nähakse probleemkohana tugisüsteemide toimimises ka seda, et sisserändajad ei soovi teavitada politseid lähisuhtevägivalla juhtumitest, kuna kardetakse kogukonna poolset sotsiaalset isolatsiooni, õiguslikke tagajärgi ja riigist väljasaatmist, mis omakorda raskendab tugisüsteemide ja asutuste jaoks ohvrite tuvastamise ja abistamise protsessi.

Voolma (2018, p. 13) märgib, et poliitiline ja sotsiaalne olukord uues riigis võib takistada sisserändajal abi saamist lähisuhtevägivalla korral. Ühendkuningriigis piirati 2014. aastal vastuvõetud immigratsiooniseadusega dokumentideta sisserändajate juurdepääsu

kriminaalõigussüsteemile, eluasemele ja tervishoiule, mis raskendab sisserändajatest lähisuhtevägivalla ohvritel ka abi otsimist. Inglismaal on dokumentideta sisserändajad riigi rahastatud tugi- ja abiteenustest kõrvale jäetud ning riigis kehtestatud direktiivi alusel võetakse isikud oma immigratsiooni staatuse tõttu kriminaalvastutusele, isegi kui nad on riigi poole pöördunud abi otsimiseks lähisuhtevägivalla ohvriks olemise tõttu.

Kraler (2010, p. 58) toob samal teemal välja, et mõnel juhul kasutavad sisserändajatest mehed või ka meeste sugulased suhtes oleva võimu tasakaalustamatust ära, et kontrollida naisi ja piirata nende iseseisvust. See võib hõlmata naistele juurdepääsu piiramist haridusele, tervishoiule või majanduslikele ressurssidele. Riikide seadused võivad neid ebavõrdsusi tugevdada, soosides seeläbi soolist vägivalda sisserändajate ja pagulaste kogukondades. Selliste seadustega tugevdab riigi õigusraamistik sisserändajate või põgenike peredes ning kogukondades mehe võimu ja aitab kaasa naiste haavatavusele olla oma perekonna poolt ekspluateeritavad ja kontrollitavad vägivaldses lähisuhtes.

Lähisuhtevägivalla tugisüsteemides on mitmeid probleemkohti, mis puudutavad sisserändajaid, peamiselt on need seotud kultuuriliste ning sotsiaalsete erinevustega abipakkujate ning abivajajate vahel ning ka ebasobivate või halvasti planeeritud tugiteenustega ja ka vajalike või asjakohaste ressursside puudumisega. Selleks, et olla ohvritele abiks, tuleb mõista, millist liiki abi kannatanud vajavad ning abipakkujad peaksid arvestama sealjuures ka nende abivajavate isikute keele, kultuurilise tausta kui ka religioossete uskumustega, sest ka need võivad paljudel juhtudel mängida suurt rolli just islamistliku taustaga tulevatel riskiriikidest isikute puhul. Samuti peab arvestama, et tekkivates või suurenevates kogukondades tuleb teha kõikidel ametkondadel omavahelist koostööd, mis tagaks ohvritele parima abi ning võimaluse normaalsele elule turvalises keskkonnas ning esmajärgulise panuse peaks panema probleemide teadvustamis- ning ennetamismeetoditele.

1.3. Meetmed lähisuhtevägivalla ennetamiseks islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajate seas

Ennetusprogrammide eesmärk on olla võimalikult universaalsed, suunates need suurematele rühmadele, kasutades sealjuures erinevaid tegevusi ning meetmeid, mis on enamikule inimestele arusaadavad ning mõistetavad. Ennetusprogrammide töö on sageli jaotatud suurema

asustusega kohtadesse, näiteks linnadesse, kus elab või käib palju inimesi ning on tihedam asustus. Selline lähenemisviis ei pruugi aga jõuda iga individuaalse ohvri või kannatajani, näiteks koolipõhised ennetusprogrammid jõuavad enamike kooliealiste noorteni, kuid sisserändajateni, kes on juba vanemad sellised meetmed ei jõua. Sama on ka plakatite ning meedia kampaaniaga, need on suunatud suuremale grupile, kuid ei pruugi mitmetel põhjusel jõuda sisserändajani, sest kampaaniad võivad kasutada tundmatuid kultuurilisi viited, olla sisserändaja või põgeniku jaoks füüsiliselt kättesaamatud või olla mõnede rahvus rühmade jaoks loetamatud (Chen, 2017, p. 22). “Selleks, et ennetada sisserändajate ja pagulaste seas aset leiduvat lähisuhtevägivalda enne selle algust, tuleb tegeleda agressiooni ning vägivalda aluseks olevate sooliste ja sotsiaalsete teguritega” (Tabibi, *et al.*, 2018, p. 11).

Chen (2017, p. 23) toob täiendavalt välja, et vägivalda ennetustöös tuleks seada prioriteediks ennekõike naiste ja laste turvalisus. Olemasolevad tõendid näitavad, et mõned sisserändajatest ja põgenikest naised kogevad vägivalda, mida tavalised inimesed kui ka ametivõimude esindajad ning tugiteenused vähem mõistavad (näiteks sisserändega seotud teguritest tingitud vägivald ja mitme vägivallatseja poolt toimepandud vägivald). Terviklik kava peaks sisaldama konsultatsioone naiskogukonna juhtide ja teenusepakkujatega ning mitmekeelseid ressursse, mis on kontrollitud ja abivajajatele kergesti kättesaadavad.

Meetmeid lähisuhtevägivalda ennetamiseks on mitmeid (vt Lisa 3), näiteks Uehling jt (2011, pp. 50-51) näevad ühe võimaliku lähisuhtevägivalda ennetava meetmena sisserändajatest noorte kaasamist, kelle hoiakud on alles kujunemas, et nad räägiks lähisuhtevägivallast oma eakaaslaste seas. Ameerika Ühendriikides tegutsev aasia perevägivallavastane tegevusgrupp usub, et rassilise, etnilise ja soolise ebavõrdsuse kattuvad vormid on lähisuhtes vägivalda algpõhjuseks. Õpetades noori neid ebavõrdsusi ära tundma ja nendega konstruktiivselt tegelema, saab luua terveid suhteid ja vägivalda vabastada kogukondi. Samuti ennetaks lähisuhtevägivalda sisserändajate vaimsete- ja kogukonnajuhtide kaasamine vaimset ja füüsiliselt ebatervislike suhete ning ebaseaduslike traditsiooniliste ning religioossete tavade käsitlemisel. Sisserändajate või põgenikekogukondades esinevad vaimulikud- ning kogukonnajuhid on sageli hädavajalikud kogukonna siseste väärtuste, traditsioonide ning uskumuste uurimisel ja paremini mõistmisel, sest need on tavaliselt mõne vägivallatseja poolt ettekäändeks, et oma vägivalda õigustada.

Tabibi jt (2018, p. 11) teevad ettepaneku lähisuhtevägivalla tugiorganisatsioonide ning ametkondade eest vedamisel kaasata kogukonnaliikmeid ja -juhte, rakendades nende teadmisi ning oskuseid praktikas lähisuhtevägivalla juhtumite ennetamisel kogukonna siseselt. Sisserändajate kogukonna peaks kaasama neid puudutavate ennetus- või sekkumismeetmete planeerimise kõikidesse etappidesse ning ka nende rakendamisse ja hiljem meetmete efektiivsuse hindamisse. Täiendavalt toovad Tabibi jt (2018, p. 11) välja, kuidas esmatähtis on toetada ja kaasata sisserändajatest või pagulastest naisterahvaid, et nad saaksid vastutada ja osaleda vastuvõetavates otsustes, mis hõlmavad lähisuhtevägivalla vastu võitlemist ning selle ennetamist. “Sisserändajatest kogukonna meesliikmeid saab kasutada liitlastena lähisuhtevägivalla vastases võitluses ja naiste õiguste eestkõnelejatena, kuid meestel ei tohiks olla kõrgem positsioon, kus nad räägivad naiste eest või naiste asemel” (Tabibi, *et al.*, 2018, p. 11).

Sarnast olukorda kirjeldavad ka Abboud jt (2022, pp. 1599-1600) uuringus, mis viidi läbi araabia päritoluga noorte ameeriklaste seas ja mille eesmärgiks oli välja tuua meetmeid, millega araabia taustaga kogukondades ennetada lähisuhtevägivalla juhtumeid. Uuringus osalejad tõid välja, et neid huvitaks haridusprogramm, mis on suunatud eelkõige noortele ja noortele täiskasvanutele, kuid programmis võiksid osaleda ka keskealised ja vanemad kogukonnaliikmed. Programmi väljatöötamise ja kohandamise tuleks kaasata erinevad kogukonna grupid, sealhulgas kogukonna- ja usujuhid, haridustöötajad, spetsialistid, lapsevanemad ja eelkõige noored. Noortele suunatud sekkumismeetmed on olulised kahjulike sotsiaalsete ja kultuuriliste normide vastu võitlemiseks ning lähisuhtevägivalla põlvkondadevahelise edasikandumise ennetamiseks.

Abboud jt (2022, p. 1600) kirjeldavad, et uuringus osalenud kogukonnaliikmed tõid välja, et programm tuleb välja töötada kogukonna poolt ja kogukonna jaoks, mis on kooskõlastatud ka kogukonnapõhiste osalusuuringute tulemustega ning põhimõtetega. Vajadust nähti ka koolituste osas, mis oleks suunatud noortele konsensusliku nõusoleku, suhtlemise ja tervislike suhete teemadel. Ennetusmeetmena kirjeldati ka kogukonna siseseid dialooge mitme põlvkonna esindajate vahel, mis aitaks murda kogukonna vägivallatsükli, käsitleda lähisuhtevägivallaga seotud häbimärgistamist ja väärarusaamasid soonormide ja suhete kohta.

Alghamdi jt (2021, p. 15168) läbiviidud uuringus kaardistati lähisuhtevägivalla põhjuseid moslemitest ja islamiusulistest naistest ohvrite seas Kanadas. Uuringu tulemusel selgus, et migratsioonijärgsed stressitegurid, nagu keeleõpe, majanduslik ebastabiilsus ja kultuurilised erinevused ning raskused integratsiooniga, suurendavad islamistlikes sisserändajate kogukondades lähisuhtevägivalla riski ning neid ohutegureid tuleb hinnata ja neid arvesse võtta ka ennetusmeetmete planeerimisel.

Alghamdi jt (2021, p. 15169) toovad välja, et töö islamistliku taustaga sisserändajate kogukondadega võib aidata kaasa sisserändajatest naiste vastu suunatud lähisuhtevägivalla paremale mõistmisele ja ennetamisele. Selline lähenemine vähendab tõenäosust, et naisterahvaid abi otsimise või vägivaldsest suhtest lahkumise pärast tõrjutakse. Väga oluline on pakkuda kultuuriliselt ja religiooselt toetavaid ressursse ja süsteeme, arvestades sotsiaalselt isolatsiooni ja perekondliku toetuse puudumist. Samuti on tähtsad ka kultuuriliselt ja religiooselt toetavad ja sobivad riiklikud ressursid ning tugisüsteemid. Olulise arengukohana on mainitud, et kodutülile reageerivate politseiametnike kultuuriline- ja tundlikkuskoolitus on äärmiselt vajalik, et mõista paremini moslemi kultuuri ning muid islamistlikust taustast tulenevaid kultuurilisi ja religioosseid erinevusi lähisuhtevägivalla juhtumite ennetamisel ning lahendamisel.

Lähisuhtevägivalla ennetamine sisserändajate ja pagulaste kogukondades nõuab ametkondade koostööd, mis hõlmab kogukonnaliikmeid, kogukonnaesindajaid ja ka riiklikke asutusi ning tugisüsteemide esindajaid. Teavitustöö ja probleemide lahendamise strateegiad peaksid keskenduma potentsiaalsete ohvrite tuvastamisele ja vägivalla ennetamisele sisserändajate peredes. Kannatanuid ei tohiks jätta probleemidega üksi silmitsi seisma, selles osas on nii riigi kui ka sisserändajate kogukonna roll oluline. Oluline on koostöö sisserändajate kogukondadega ennetus- ja teavitustöö meetodite väljatöötamiseks ning arendamiseks, kaasates ka kogukonnasiseseid kontaktisikuid, et tuvastada probleemkohtasid ja leida analüüsitud ning tasakaalukaid lahendusi. Tugisüsteemide arendamine, keeleõppe tagamine, töövõimaluste pakkumine ja kohanemisprogrammi arendamine oleks võimalikud viisid, kuidas vähendada sisserändajate seotud stressitegureid ja ennetada lähisuhtevägivalla juhtumeid sisserändajate kogukondades ning peredes.

2. EMPIIRILINE UURING

2.1. Uuringu meetodika, protsess ja valim

Lõputöö raames viidi läbi **kvalitatiivne uuring**, mille eesmärgiks oli intervjuudes osalenud ekspertide arvamusi ning hinnanguid analüüsida, et leida lahendus püstitatud uurimisprobleemile ning samuti välja tuua ekspertide arvamused ning seisukohad antud teema raames, et neile tuginedes teha asjakohaseid järelduseid ning ettepanekuid (Savenye & Robinson, 2005, pp. 65-68). Kvalitatiivset meetodit kasutatakse uuringus osalevate isikute uskumuste, kogemuste, hoiakute, käitumise ja sotsiaalse suhtluse mõistmiseks ning analüüsimiseks, täpsustades, et kvalitatiivse meetodi eesmärgiks on hinnata eelkõige andmete sisu mitte nende kvantiteeti (Pathak, *et al.*, 2013, p. 192).

Andmekogumismeetodina kasutatakse **poolstruktureeritud ekspertintervjuud**. Poolstruktureeritud intervjuu on kvalitatiivne lähenemisviis andmete kogumiseks. See on organiseeritud vestlus, mida juhib intervjuerija küsides intervjuu käigus osaliselt standardiseeritud küsimusi (Ahlin, 2019, p. 2). Intervjuus pööratakse rõhku just intervjueritava isiklikule arvamusele ning hoiakutele, mille läbi on võimalik koguda andmed ning leida lahendus uurimisprobleemile (Flick, 2006, p. 165). Ekspertintervjuu on kvalitatiivne uurimismeetod, mille eesmärk on uurida teadaolevat infot või omandada uut teavet konkreetse tegevusvaldkonna või uurimis teema kohta kasutades selleks läbiviidavatest intervjuudest saadavat informatsiooni (Döringer, 2021, p. 265). Intervjuu eeliseks on, et kui uuritav teema või uuringuküsimused, mida ei ole lihtne eksperimentaalselt tõestada või statistiliselt analüüsida, (eriti juhul, kui vaatluse all olev nähtus, grupp või muu uuringuobjekt on väikesemahuline või pole uuritavat nähtust võimalik vahetult või otseselt uurida) siis on võimalus ekspertide arvamustele ning hinnangutele tuginedes koondada erinevaid seisukohtasid ja andmeid ning intervjuude sisu analüüsimisel teha lähtuvalt uurimisprobleemist ning uurimisküsimustest teemakohaseid järeldusi, et leida uurimisprobleemile võimalik lahendus (Soest, 2022, pp. 277-278). Adams (2015, p. 493) kirjeldab, et intervjuu puuduseks võib olla andmekadu, mis võib tekkida, sest intervjuude sisu

analüüsimisega kaasneb suure hulga märkmete tegemine ja transkriptsioonide läbitöötamine, kuid neid aspekte arvestati lõputöö läbiviimisel.

Intervjueeritavad on valitud **ettekavatsetud valimi** (*purposive sample*) põhimõtte alusel, valimi koostamisel lähtuti lõputöö konkreetsest eesmärgist (DeCarlo, *et al.*, 2021, p. 544). Intervjueeritavateks valiti eksperdid, kes puutuvad töös kokku, kas islami taustaga riskiriikidest sisserändajatega või lähisuhtevägivallaga seotud juhtumite ennetustööga ning lahendamise ja oskavad anda hinnanguid lähisuhtevägivalla tugisüsteemide toimimisele. Kõige olulisem oli, et intervjueeritavad eksperdid oskavad uurimistest lähtuvalt jagada asjakohaseid ning põhjendatud arvamusi.

Intervjuud viidi läbi ajavahemikus 22.11.2023 – 16.03.2024. Kokku viidi läbi seitse intervjuud. Intervjuud kuue eksperdiga toimusid füüsiliste kohtumiste näol ja üks vastas seoses töökoormusega kirjalikult elektroonilise kirjavahetuse teel. Intervjuu küsimusi oli 6 (vt Lisa 8). Enne intervjuude läbiviimist tutvustati kõigile intervjueeritavatele lõputöö teemat ning selle eesmärgi ja uurimisviisi metoodikat. Samuti lepiti intervjuus osalevate ekspertidega kokku intervjuude salvestamise osas ja intervjueeritavate isikuandmete kasutamises ning selle õiguses. Tulenevalt enamuse ekspertide soovist jääda anonüümseks otsustati anda kõikidele uuringu raames läbiviidud intervjuudes osalenud ekspertidele koodnimed ning intervjueeritavate numbrid, et kaitsta nende isikuandmeid ning ametialaseid huve (vt Lisa 4).

Intervjuud ekspertidega salvestati kasutades selleks diktofoni ning hiljem intervjuud transkribeeriti. Helisalvestised kustutatakse kohe kui need on transkribeeritud ning transkriptsioonidele jääb juurdepääs ainult intervjuude läbiviijale. Intervjuude transkribeeriti käsitsi ilma digitaalsete vahendeid kasutamata. Seejärel hakati tegema kvalitatiivset andmeanalüüsi. Andmeanalüüsimeetodina kasutatakse suunatud sisuanalüüsi (*directed content analysis*), mille läbi korrastati saadud tulemused ja vastused ning süstematiseeriti tekkinud andmed tuginedes varasemalt püstitatud uurimisküsimustele (Hsieh & Shannon, 2005, p. 1286). Kõigepealt kodeeriti tekst. Kodeerimise protsessi eesmärgiks oli uurida ja mõista intervjuude sisu. Kodeerimisel jagati intervjuu transkriptsioonid osadeks. Kodeerimisel alustati teksti mitmekordsest lugemisest, mille käigus olulised lõigud, laused ja sõnad märgistatati sobiva märksõna ehk koodiga (Ezzy, 2002, pp. 84-94). Kodeerimise käigus loodi ka kõikidele kategooriatele koodid (mis on märksõna või silt), mida kasutatakse kvalitatiivse

sisuanalüüsi puhul tekstilõikude tähistamiseks (Saldaña, 2013, p. 3). Seejärel hakati looma kategooriaid ja koode. Suunatud kodeerimisel saab kategooriaid ja koode luua nii enne andmete analüüsimist kui ka andmete analüüsimise ajal ning koode on võimalik tuletada tuginedes olemasolevale teooriale või luua need analüüsi tulemusel tekkivatest asjakohastest uurimistulemustest (Bryman, 2012, p. 26). Tuginedes lõputöö uurimisküsimustele loodi kolm kategooriat: 1) Lähisuhtevägivalda soodustavad tegurid; 2) Puudused tugisüsteemides; 3) Ohtude ennetamine. Kokkuvõtteks koostati koodipuu (vt Lisa 9).

2.2. Intervjuude tulemused

Kategooria 1 “**Lähisuhtevägivalda soodustavad tegurid**” raames kodeeriti 9 koodi: 1) Sisserändega kaasnevad stressitegurid; 2) Päritolu riigi kombed ning tavad; 3) Soorollide muutumine; 4) Sotsiaalsed, kultuursed ja religioossed erinevused; 5) Raskused integreerumisega; 6) Sotsiaalne isolatsioon; 7) Sooline ebavõrdsus; 8) Soost mittesõltuv suhtlusvõrgustik; 9) Harjumuspärase tugivõrgustiku puudumine (vt Lisa 5).

Intervjuu tulemuste analüüsimisel toodi kuue uuringus osalenud eksperdi poolt olulise tegurina välja sisserändega kaasnevad stressitegurid, mis on ekspertide hinnangul ohukohaks, juhul kui näiteks Eestisse saabunud islamistliku taustaga riskiriigist sisserändajate pere seisab uude riiki elama asumisel lisaks migratsioonist tingitud stressile silmitsi probleemidega, mis võivad mõjutada nende majandusliku või elulist heaolu. Olukorras, kus sisserändajatest pere täiskasvanud ei ole võimelised endale leidma tööd uues riigis, et tagada perele majanduslik sissetulek ning seeläbi ka pere heaolu tekitab lisapingeid.

Samuti toodi ka välja Eestis võimalik elukohtade puudus või ka olemasoleva või pakutava elukoha elamiskõlbmatu seisukord. Sisserändega kaasneva stressitegurina nähakse ekspertide poolt ka olukorda, kus sisserändajate elatustase langeb madalamale tasemele kui see oli isikutel oma päritolu riigis, ekspertide arvamusel võivad sellised olukorrad tekitada peresiseseid pingeid ning hõõrdumiskohti, mistõttu kõik need kogunevad lisapinged võivad lõpuks avalduda pingete maandamisena lähisuhtevägivalda näol peresiselt. *“Üheks peamiseks soodustavaks teguriks on just stress või pinged, mis kaasnevad sisserändega, sest kuhugi täiesti kardinaalselt erinevasse kohta elama asumine või sattumine on äärmiselt stressirikas kogemus. Kui sisserändajatel pole siin tugivõrgustiku, töökohta ega elukohta ja ei suudeta ka*

meie ühiskonda sulanduda, kui kõik need pinged kuhjuvad siis on ka suurem oht, et sellise taustaga sisserändajad võivad osaleda lähisuhtevägivalla juhtumites, eriti kui me võtame arvesse islami usuga seotud kombeid ja eelarvamusi, kus mehele on ühiskonnas äärmiselt suur vastutus pandud, sest ta vastutab terve oma pere heaolu eest.” (Intervjueeritav nr. 4)

Mitu eksperti mainisid võimaliku tegurina ka islamistliku taustaga riskiriikidest tulevate sisserändajate **päritolu riigi kombeid ning tavasid**, millel on sellise taustaga isikute elus väga suur roll, sest paljudel juhtudel juhindutakse oma igapäeva toimingutes ja koduses elus just islami usuga seotud sotsiaalsetest normidest ning reeglitest ja väljakujunenud kultuurilistest või ühiskondlikest arusaamadest. Islamistliku taustaga konservatiivsest ühiskonnast tulnud ning küllaltki kinnise maailmavaatega sisserändaja jaoks võib läänelik vabameelsus ning usuliste reeglite või normide puudumine põhjustada mitmeid konfliktikohtasid, mis võivad mängida ka rolli lähisuhtevägivalla juhtumite puhul. *“Ohuna saab tajuda ka seda, kui näiteks lähisuhtes olev sisserändajast naisterahvas tahaks elada Eesti ühiskonna liberaalsemate kommete järgi ning sulanduda rohkem sisse siin ühiskonnas elavate naistega, näiteks kandes rohkem meiki, paljastavamaid riideid või viibides avalikes kohtades ilma oma juukseid või nägu kinni katmata, kuid kui meessoost osapool on rangelt kinni päritolu riigi kommete ning tavade järgimises siis võib see maailmavaadete pörkumine avalduda ka lähisuhtevägivalla näol, kui meesterahvas tunneb, et ta peab end füüsiliselt kehtestama, et naine ka reegleid täidaks ning mehe käskluseid järgiks.” (Intervjueeritav nr. 1)*

Lähisuhtevägivalda soodustava tegurina tõid neli eksperti ka välja **soorollide muutumise suhtes**, mis võib mõjutada suhtedünaamikat ning põhjustada paaride vahelisi tülisid ja soosida lähisuhtevägivalda. Islamistliku taustaga riigist tulnud meesterahvale on oluline, et teda vaadeldakse ühiskonnas tähtsamana kui tema naist, sest mehi nähakse islamistlikus kultuuriruumis kui kõrgema tähtsusega ühiskonna liikmeid. Mehe kohusena nähakse islamistliku kultuuri tavade kohaselt olla oma perekonna või naise eest hoolitsejaks ja perekonna toitjaks. Naise kohta nähakse peamiselt kodus, hoolitsedes oma mehe ning majapidamise ja ka laste eest, täites kõiki soove ja tahtmisi, mida mees võib naisele esitada. *“Kui terve varasema elu on meesterahvas olnud see, kes tagab oma perekonnale sissetuleku ning heaolu, kus naine on meest ja ka lapsi ainult teenima pidanud ning täitma ka mehe käske ja soove kodus. Eestisse tulles aga võibolla kujuneb välja, et hoopis naisterahvas on võimeline*

teenima siin paremat palka või mees lihtsalt ei leia mingil põhjusel tööd ning järsku on kõik lähisuhtes tagurpidi ning hoopis naine on see, kes kannab perekonna või oma mehe eest hoolt tagades perele majandusliku sissetuleku ning omades seeläbi meie ühiskonna vaates palju tähtsamat ning vastutusrikkamat rolli vaatamata sellele, et ta on naine.” (Intervjueeritav nr. 3)

“Naistele on töö leidmine sagedamini kergem, sest nad on nõus tegema ka selliseid töid, mis mehele võivad tunduda töö olemuse tõttu alandavad või liialt naiselikud. Kui naine on perekonnas ainus, kellel on töökoht ning majanduslik sissetulek, siis on see mehele tema kaitsja-ja toitjarollis äärmiselt alandav.” (Intervjueeritav nr. 2)

Kõik intervjuudes osalenud eksperdid kirjeldasid, et kõige enam võivad nende arvamusel lähisuhtevägivalda soodustada **sotsiaalsed, kultuursed ning religioossed erinevused** ning nende tõttu avalduvad pinged suhtele, mis võivad tekkida nii lähisuhtest endast kui ka väljaspoolt kolmandate isikute mõjul. Ekspertide poolt toodi välja, et Eesti ühiskond on paljudest islami taustaga riskiriikide omast väga erinev ning oma olemuselt vabama ja liberaalsema olemusega. Seetõttu on oht, et need erinevused võivad hakata lähisuhet või perekonna dünaamikat mõjutama. Kui suhtes on ühel osapoolel või perekonna liikmel soov elada Eestis eksisteerivate vabamate tingimuste ning maailmavaadete järgi, sealjuures jättes kõrvale enda päritolu kultuuri ning usuga kaasnevad vaated või tõekspdamised ning nendest tulenevad reeglid ja varasemalt omaksvõetud kombid. *“Islamiga kaasnevad väga kindlad reeglid ning ka käitumisnõuded, millest paljud eestlased ei tea midagi. Probleeme ning pingeid võib juba tekitada ka see, et näiteks eestlasest naabrimees teretab seda sisserändajast naisterahvast ning naine tervitab teda vastu, eestlase jaoks on see lihtsalt viisakus, kuid selle sisserändajast naise jaoks võib see tähendada seda, et selle lühikese suhtluse tagajärjena võib teda oodata mehepoolne vaimne või füüsiline karistus, et ta võõra mehega suhtles.”* (Intervjueeritav nr. 5)

Viis eksperti toovad soodustava tegurina välja **raskused integreerumisega** Eesti ühiskonda, mis samuti võivad mõjutada siia saabuvate islamistliku taustaga riskiriikide sisserändajate heaolu, ohuna nähakse keerulise integratsiooni protsessiga kaasnevaid pingeid, mis võivad väljenduda frustratsiooni ning tülide ja ka lähisuhtevägivalda näol kodus keskkonnas. Kahe eksperdi hinnangul võivad raskused integratsiooniga olla lähisuhtevägivalda soodustavaks teguriks näiteks juhul, kus ühel suhtes oleval osapoolel või perekonna liikmel on Eesti

ühiskonda integreerumine ning siia sulandumine kergem kui teisel, mis võib teises partneris, kellel on siia integreerumine raskem, tekitada lisapingeid või ka häbi ning alanduse tunnet. *“Konflikti allikas selles lähisuhtes võib tuleneda sellest kui naisterahvas areneb siin riigis kiiremini ja sulandub meie ühiskonda kergemini, mingis mõttes võib see mehes tekitada alaväärsustunnet või sellist tunnet nagu ta poleks enam see, kes omab suhtes ning kodus kontrolli.”* (Intervjueeritav nr. 3)

Kaks eksperdi hinnangul võib **sotsiaalne isolatsioon** samuti olla teguriks, mis mõjutab lähisuhtevägivallas osalemise ohtu islamistliku taustaga riskiriikidest tulnud sisserändajate seas. Ekspertide hinnangul on ohukohaks see, kui islamistliku taustaga riskiriigist saabunud sisserändajad paigutatakse elama näiteks kuhugile väiksemasse asulasse või mõnda pisikesse külasse, kus kogukonda sulandumine, kuulumine on keerulisem ja kohalikega suhtlemine on raskendatud ja kui sotsiaaltöötaja ei tegele nende sisserändajatega siis võib tekitada see sotsiaalse isoleerituse tunde, mille tagajärjel sisserändajatest isikud on ära lõigatud ühiskonnast ning ka võimalusest integreeruda ja Eesti ühiskonnaga kohanduda. Üks ekspertidest täpsustas, et selline olukord kujutab eriti suurt ohtu näiteks lähisuhtes, kus suhe on varasemalt juba vägivaldne ning kui isikud veel sotsiaalselt isoleeritakse ja nad asuvad niigi võõras kohas siis see võib võimendada probleemi olemasolu ning tuua kaasa olukorra, kus ohvri pole abi pöördumiseks mitte ühtegi vahendit ega võimalust. *“Sotsiaalne isolatsioon mõjutab nii potentsiaalset ohvrit kui ka vägivallatsejat, paigutades sisserändajatest isikud või perekonna elama kuhugile, kus nad on kõigest eraldatud ja ühiskonnast ära lõigatud siis vägivallatseja jaoks see soodustab olukorda, kus ta saab oma ohvrit mõjutada ning kontrollida nii nagu soovib ning ohvri jaoks on see olukord, kus tal on võimatu otsida abi ning põgeneda vägivallatseja eest.”* (Intervjueeritav nr. 6)

Kolm eksperti väljendasid oma arvamust, et **sooline ebavõrdsus** soodustab ka islamistliku taustaga sisserändajate riski langeda lähisuhtevägivalla ohvriks. Ekspertidid tõid välja, et kuna isikud pärinevad sellisest sotsiaalsest ning kultuursest taustast, mida suures osas mõjutavad ka usulised tõekspidamised ning tuleb ka arvestada, et islami taustaga riigid on suuresti ülesehitatud patriarhaatlikule ideoloogiale, kus mehed on ülistatud ning naised on neile kõigest alluvad. *“Fundamentaalsel soolisel ebavõrdsusel on ka oma roll, sest kui meesterahvas on lapsest saadik õppinud ning näinud, kuidas naine ongi ainult mehe alluv ning käsutäitja või*

tallaalune, kes peab vaikselt kõike seda kohutavat suhtumist kannatama, siis on täiesti arusaadav, et naist koheldakse nagu oma vara, millega võib kõike teha, sealhulgas ka siis naist väärkohelda.” (Intervjueeritav nr. 7)

Osa ekspertidest arvasid, et ka Eestis saadaval olev **soost mittesõltuv suhtlusvõrgustik** võib olla võimalikuks riskifaktoriks, mis võib soodustada lähisuhtevägivalla tõenäosust ning eriti puudutada just naissoost sisserändajaid, kes on tulnud islamistliku taustaga riskiriikidest. Islamistliku taustaga riskiriikides on tavaliselt seoses islami usust tulenevate reeglite ning kommetega väljakujunenud kord, kuidas ning kellega naised suhelda tohivad. Eestis on aga vabam ühiskond ning pole otseselt määratletud reegleid ega eeskirju, mis defineeriks seda, kes kellega suhelda tohib. Eesti ühiskonna liberaalsem lähenemine suhtlusele tähendab aga lähisuhtevägivalla ohu vaatenurgast seda, et islamistliku taustaga riskiriigist saabunud meesterahvas, kes üritab oma naise üle kontrolli säilitada uues keskkonnas võib tunda ennast alandatuna või häbistatuna, kui ta naine näiteks suhtleb võõraste isikutega tema juuresolekuta, eriti juhul kui isik kellega naine suhtleb on mõni teine mees. Meesterahvas ei saa enam kontrollida, millist informatsiooni naine avaldab või kellega naine suhtleb ning see võib tähendada, et ta tahab oma kontrolli naise üle tugevdada, mis võib avalduda ka füüsilise või vaimse vägivallana. *“Igasugune olukord, mis võib viia kontrolli puudumiseni naise üle ja mis ohustab otseselt mehe positsiooni selles perekonnas või lähisuhtes on tegelikult lähisuhtevägivalda soodustavaks teguriks, sest keegi ei tea, kuidas meesterahvas sellele reageerida võib, et kontroll uuesti saavutada ning see oht puudutab ka seda suhtlusvõrgustikku, mis sellise taustaga sisserändajatest naistele Eestis avaneb. Eestis ei eristata sugudepõhiselt, et kas tohib või ei tohi kellegagi suhelda, mis aga on vastuolus islamiga seotud tõekspidamiste ning reeglitega.”* (Intervjueeritav nr. 6)

Üks võimalik lähisuhtevägivalda soodustav tegur, mida väljendasid kaks intervjueeritavat, on **harjumuspärase tugivõrgustiku puudumine** sisserändajatel, kes on saabunud islamistliku taustaga riskiriikidest. Harjumuspärase tugivõrgustikuna toodi ekspertide poolt välja just lähim perekond või sugulased aga ka lähedased sõbrad. *“Sisserändajast naisterahvas ilmselt esimese hooga ei pöörduks kuhugi võõra inimese poole nii isikliku murega nagu seda on lähisuhtevägivald. Oma koduriigis tal oleks vähemalt võimalus pöörduda vanemate või mõne sugulase poole, keda ta usaldab aga Eestis on mehel väga lihtne selle naise kallal*

vägivallatseda, teades seda, et naisel pole võimalik kohe kuhugi abi poole pöörduda.” (Intervjueeritav nr. 5)

Kategooria 2 “**Puudused tugisüsteemides**” raames kodeeriti 10 koodi: 1) Keelebarjäär; 2) Majanduslike- ja elamistingimuste tagamine; 3) Ressursside puudus; 4) Kultuuri ja religiooni puudutavad teadmised; 5) Puudulik teavitus- ja ennetustöö; 6) Puuduvad teadmised ja oskused; 7) Puudulik kontakt vajaliku tugivõrgustikuga; 8) Puudused kohanemisprogrammis; 9) Puudulik suhtlus; 10) Usaldus ametnike vastu (vt Lisa 6).

Seitsmest intervjueeritavast kuus eksperti on arvamisel, et üheks suurimaks puuduseks lähisuhtevägivalla tugisüsteemides on **keelebarjäär**. Toodi välja, et islamistliku taustaga riskiriigist saabunud sisserändajaga on väga raske kontakti luua ning nendega ka käsitletava probleemi olemuseni jõuda, sest paljudel juhtudel need isikud ei pruugi osata isegi mitte inglise keelt kõige madalamal tasemel. Üks ekspertidest tõi näitena, et kui näiteks Iraanist peaks korruga saabuma Eestisse suuremal hulgal sisserändajaid siis oleks keelebarjääri probleem äärmiselt ilmne, sest iraani keelt kõnelevaid tõlke on Eestis väga väike arv ning kõikide abivajajateni lihtsalt ei ole võimalik sellisel juhul jõuda või jõutakse nendeni juba siis, kui on liiga hilja, mis tähendab, et toimivat tugiteenust pole võimalik osutada. “*On olnud konkreetseid juhtumeid, kus isikud kaebavad selle üle, et kohale ilmunud ametnik või sotsiaaltöötaja suhtleb nendega läbi google translate teenuse, mis jätab neile mulje, et nende muret ei võeta tõsiselt ning samuti väljendatakse, et see toetuse ja abi saamise tunne jääb inimestest sellisel juhul kaugeks ning võõraks.*” (Intervjueeritav nr. 7)

Samuti näevad kolm eksperti võimaliku tugisüsteemide puudusena seda, et meil pole alati võimalust **majanduslike- ja elamistingimuste tagamiseks**, mis võimaldaks ka teatud määral ennetada mõningaid migratsiooni järgseid stressitegureid. Kaks eksperti tõi välja, et meil lihtsalt ei pruugi alati olla võimalik tagada või võimaldada sisserändajale töökohta ning on väga tõenäoline, et isik, kes on saabunud islamistliku taustaga riskiriigist võibolla peab seda tööd ise siia tulles otsima hakkama. Samuti tõi kõik kolm eksperti välja asjaolu, et islamistliku taustaga sisserändajate puhul peab ka nende elama paigutamisel arvestama nende usust ning kultuurist tulenevate eripäradega, kus peab hindama teatud asjaolusid enne, kui neid saab kuhugi elama panna. “*See lihtsalt ei ole võimalik neile kõigile töökohta tagada ja suurem osa neist ilmselt peavad sissetuleku allika endale ise leidma.*” (Intervjueeritav nr. 1)

“Me peaksime arvesse võtma ka selle sisserändaja hariduslikku tausta ja eelnevat töökogemust, sest see tekitaks ka sisserändajale rahulolematust ning stressi, kui isik on kõrgharitud ning varasemalt töötanud näiteks insenerina, aga Eestis me saame talle pakkuda ainult näiteks kuskil kassapidajana või kullerina tööd.” (Intervjueeritav nr. 6)

Ühe puudusena toodi mitme eksperdi poolt välja ka **ressursside puudus** lähisuhtevägivalla tugisüsteemides. Kolme ametniku arvamusel oleks suuremal hulgal islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajate saabumisel Eestisse meil väga raske abistada siia saabunud isikuid või ka pakkuda neile mingisuguseid toimivaid ennetus- või tugiteenuseid, mis puudutavad lähisuhtevägivalda, sest juba praegu on lähisuhtevägivallaga tegelevate tugisüsteemide ressursid suhteliselt hajutatud. Üks ekspertidest tõi välja, et iga ohvriabitöötaja tegeleb juba praegu mitmekümne juhtumiga ning abistatava perega korraga ning kui sinna veel lisanduks suurel hulgal sisserändajaid, kes on lisaks täiesti teistsuguse sotsiaalse, kultuurilise ning usulise taustaga, siis lihtsalt süsteem oleks ülekoormatud ja nende inimeste abistamine ning igasugune ennetustöö võimatu. *“Meil juba on olukord, kus iga ohvriabitöötaja tegeleb korraga paljude juhtumitega ning neid kõiki on raske korraga ära hallata. Ma ei kujuta isegi ette olukorda, kus me peaks veel igaiüks vähemalt kümmekond peret endale tegelemiseks võtma, seda ei halda lihtsalt ära ja nendele inimestele suudame parimal juhul siis puudulikke abi- ja ennetusteenuseid pakkuda.”* (Intervjueeritav nr. 7)

Mitme eksperdi sõnul on tugisüsteemides töötavate isikute ning ametnike puuduseks ka puudulikud **kultuuri ja religiooni puudutavad teadmised**, mistõttu on islamistliku taustaga riskiriikidest saabuvate sisserändajatega töötamine ning neile tugiteenuste efektiivne pakkumine raskendatud. Eksperdid tõi välja, et islamistliku taustaga riskiriikidega seotud sisserändajatega tegelemisel on äärmiselt tähtis ametnike ning lähisuhtevägivalla tugiteenuste osutajate kultuuriline ning religioosne kompetents. See on tähtis nii selleks, et me suudaks paremini mõista lähisuhtevägivalla juhtumite põhjuseid, mis mõjutavad käesoleva taustaga isikuid ning samuti ka tähtis selleks, et planeerida paremini ennetus- ja tugiteenuseid, mida Eestis islami taustaga sisserändajatele soovitakse pakkuda. *“Parima abi pakkumiseks on meil vaja nende isikute kultuurilist, sotsiaalset ja religioosset tausta mõista paremini kui meie ametnikud seda praegu teevad, sest hetkel on ikkagi paljude teadmised nende kultuurilise ja*

usulise tausta osas minimaalsed, mis ei võimaldaks meil ennetada lähisuhtevägivalda juhtumeid ega sekkuda piisavate teadmistega.” (Intervjueeritav nr. 3)

Neli eksperti seitsmest tõid ühe võimaliku puudusena välja **puuduliku teavitus- ja ennetustöö** islamistliku taustaga riskiriikidest tulnud sisserändajate seas. Kaks eksperti rääkisid, et kuigi Eestis on küllaltki hea programm, mis haldab sisserändajaid siis nende andmetel on lähisuhtevägivalda puudutavate tugiteenuste ning abiprogrammide teemaline teavitamine minimaalne ning puudulik on ka üldine ennetustöö, mille raames näiteks tehtaks lähisuhtevägivalda riskianalüüsi islamistliku taustaga riskiriikidest pärit sisserändajate seas. *“Kaitsepolitseiamet ning Politsei- ja Piirivalveamet teevad riskianalüüsi, mis puudutavad mingil määral ka lähisuhtevägivalda, kuid tavaliselt neid tehakse rahvusgruppide lõikes laiemalt, harvematel juhustel vaadeldakse üksikuid peresid või juhtumeid, selle koha pealt, et teemegi lähisuhtevägivalda puudutava riskianalüüsi iga isiku lõikes individuaalselt.”* (Intervjueeritav nr. 1)

Lisaks eelnevale tõid kolm eksperti täiendavalt intervjuudes välja **puudused kohanemisprogrammis**. Ekspertid küll kiitsid asjaolu, et meil on Eestis olemas kohanemisprogramm, mis on muidu päris põhjalik ning suunatud toetama sisserändajat integreerimisel Eesti ühiskonda, aga negatiivselt poolelt toodi välja, et selle programmi õppemoodulites pole ühtegi loengut ega koolitust, mis puudutaks lähisuhtevägivaldaga seotud teemasid. Ekspertide arvamusel jätab praegu toimuv teavitus- ning ennetustöö tugevalt soovida, mis puudutab just lähisuhtevägivalda ning islamistliku taustaga riskiriigist sisserändajaid. *“Eestis on küllaltki hea kohanemisprogramm, küll aga ei ole seal pakkuda ühtegi koolitust ega ka loengut, mis tegeleks lähisuhtevägivaldaga või teavitaks isikuid täpselt riigis olemasolevatest lähisuhtevägivalda tugisüsteemidest, kuhu ohver pöörduda saaks. Samuti on kohanemisprogramm liiga üldine ning ei pruugi keskenduda just islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajate vajadustele ega neid ümbritsevatele ning nendega kaasnevatele ohtudele.”* (Intervjueeritav nr. 7)

Viie eksperdi hinnangul on tugisüsteemide võimalikuks puuduseks väiksemate asulate või valdade tugiteenuste ning kohaliku omavalitsuse esindajate **puuduvad teadmised ja oskused**, et tegeleda lähisuhtevägivalda probleemiga islamistliku taustaga riskiriikidest tulnud sisserändajate seas. Kolm eksperti on hinnangul, et väikeste valdade ning pisemate kohalike

omavalitsuse esindajatel pole piisavalt sügavaid ega praktilisi teadmisi, et efektiivselt ennetada ning teadvustada lähisuhtevägivalla probleemi juhul, kui nende haldusalasse peaks asuma elama islamistliku taustaga riskiriigist tulnud isikud. Kaks eksperti arvasid, et peamine murekoht on just see, et väiksemates valdades, mis jäävad suurtest asustuskeskustest ning linnadest kaugemale, ei pruugita midagi teha osata sisserändajatega, kes tulevad käesoleva taustaga riikidest ning seega on ka piiratud nende abistamise võimalused ning ennetusteenuste pakkumine. *“Kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajad, kes võiksid tegelikult olla selliste sisserändajatega tegelemisel ja ennetustöös esimene liin, ei oma väiksemates asulates ega valdades töötades piisavalt põhjalikke teadmisi ega praktilisi kogemusi, et islamistliku taustaga riskiriigist tulnud sisserändajatele otstarbekat abi pakkuda ning abivajajatega lähtuvalt nende kultuurilist ning religioonilist tausta arvestades, suhelda või vajadusel ennetavaid meetmeid rakendada.”* (Intervjueeritav nr. 5)

Samuti toodi eelmise teema raames kolme eksperdi poolt välja veel ühe võimaliku puudusena ka asjaolu, et väiksemates valdades või asulates võib islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajatel olla **puudulik kontakt vajaliku tugivõrgustikuga**. Kõik kolm eksperti mainisid asjaolu, et näiteks maakondades, kus on hõredam asustus ja kui sinna paigutatakse sisserändajate pere elama, siis suure tõenäosusega puudub neil endal piisav kontakt vajalike ning saadavalolevate tugiteenuste töötajatega ühenduse saamiseks ning tihti on see ka üks eeldus, miks oma probleemide ning muredega abi ei otsita, sest isikutele tundub, et abi jääb neist liiga kaugemale või osutatakse abi ainult telefoniga suhtlemise teel. Üks ekspert lisas, et väiksemates maakondades on sagedad ka juhtumid, kus sotsiaaltöötaja läheb abi osutama või kohale vaatama alles siis, kui toimub avalik abipalve mõne kolmanda osapoole poolt, kes on mure või olukorraga kursis. *“Väiksemates maakondades on sageli vähem sotsiaaltöötajaid või ka muud abiosutavat ressursi, aga probleemi suurem osa selles, et abi pakutakse alles siis, kui on vaja sekkuda, kuid ei tegeleta probleemi varajase ennetamisega. Väiksemates kohtades, kus sotsiaaltöötaja või kohaliku omavalitsuse esindaja või muu isik, kes peaks sisserändajat aitama, on täiesti tavaline olukord, et suhtlus piirdubki kuu jooksul ühe telefoni kõnega, sellises olukorras sisserändaja võibki tunda, et ta on oma muredega üksinda.”* (Intervjueeritav nr. 4)

Kahe eksperdi hinnangul on lähisuhtevägivalla tugisüsteemide nõrkuseks ka **puudulik suhtlus** tugisüsteemide ning erinevate ametkondade vahel. Üks ekspertidest tõi välja, et kõik, mis puudutab lähisuhtevägivalla juhtumeid liigub tihti läbi mitme ametkonna ning läbib ka kohaliku omavalitsuse infokanalid ja seejärel alles võib jõuda näiteks selle töötajani, kes peaks abivajava perega tegelema hakkama. Sealjuures tõi ekspert välja, et algsest materjalist, mille keegi vormistab ning välja saadab, jääb õige inimeseni jõudes järgi väga vähe ning tihti peab näiteks piirkonnapolitseinik või ohvriabitöötaja ise hakkama läbi helistama erinevaid asutusi või saatma mitmeid elektroonilisi kirjasid, et saada aset leidnud olukorrast täielik ülevaade ning mõista abipalve sisu. *“Ametkondade vaheline suhtlus jätab soovida, sest tihti on igalühel mingi kindel reeglistik info ja andmete edastamiseks, et mida saab või ei saa ning peab või ei pea edastama. See mõjutab tööd väga palju, sest väärtuslik informatsioon võib selles vahepeelses ahelikus kaduma minna ning see tähendab lisatööd ning lisa aega, mis läheb kaduma selle arvelt, et saaks lähisuhtevägivalla ohvreid abistada.”* (Intervjueeritav nr. 5)

Viis eksperti seitsmest tõi võimaliku probleemkohana välja **usalduse ametnike vastu**, mis islamistliku taustaga riigist tulnud sisserändajatega tegelemisel etendab määravat rolli. Kaks ametnikku spekuleerisid, et islamistliku taustaga riigist tulnud sisserändajate seas on tõenäoliselt usaldus meie ametnike vastu küllaltki madal, sest päritoluriikidest, kust tullakse, on ametnikud tavaliselt korrumpeerunud või pahatahtlikud ning ei ole huvitatud kannataja aitamisest. Üks ekspertidest tõi välja, et usalduse madalat taset võib eriti islami taustaga naissoost sisserändajate seas soosida asjaolu, et islamistliku taustaga riikides ei nähta paljudel juhtudel lähisuhtevägivalda kui kuritegu ning seda peetakse iga mehe kui perepea enda otsuseks, kuidas ta oma naist ning lapsi kohtleb, mis tähendab, et naisterahvastel võivad migratsiooni eelselt juba olla negatiivsed kogemused ametivõimude poole pöördumisega, kus nad võisid ka näiteks politsei kutsumise eest uuesti karistada saada. Üks ekspertidest lisas täiendavalt, et usaldust politseiametnike vastu võib mõjutada ka sisserändaja kodakondsuse staatus, ehk kui isikul on meie riigis võibolla ebakindel kodakondsuse staatus või isik ei ole veel elamisluba saanud, siis võidakse karta üldse politseisse pöörduda või politseiametnikega tegemist teha hirmust väljasaatmise või kodaniku staatuse kaotamise ees. *“Usaldusel on määrav roll nende kogukondade aitamisel, sest kui usalduse tase meie ametnike suhtes on madal või see puudub täielikult, siis ei taha keegi meilt abi paluda ega politsei poole pöörduda*

ning potentsiaalsed lähisuhtevägivalla ohvrid jäävad seetõttu ilma vajaliku abita.”
(Intervjueeritav nr. 3)

Kategooria 3 **“Ohtude ennetamine”** raames kodeeriti 6 koodi: 1) Teavitustöö; 2) Koolitused ametnikele; 3) Koolitused sisserändajatele; 4) Integratsioon; 5) Koostöö sisserändajate kogukonnaga; 6) Kohanemisprogrammi arendamine (vt Lisa 7).

Kõik intervjuudes osalenud seitse eksperti tõid ohtusid ennetava meetmena välja **teavitustöö** olulisuse, millega tuleks alustada islamistliku taustaga riskiriigist sisserändajate esimesel saabumisel Eestisse. Mitu eksperti tõid välja, et üks võimalus teha efektiivset teavitustööd on informatiivse ning sisuka esitluse koostamise läbi, mida demonstreeritaks siia saabunud islamistliku taustaga riskiriigist sisserändajatele esimesel võimalusel ning seda võib teha näiteks ka selle kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja või piirkonna politseinik, kes tutvustaks sisserändajatele detailselt esitlust ning vastaks kõikidele tekkivatele küsimustele. *“Kui me suudaks islami taustaga riskiriikidest sisserändajad panna lähisuhtevägivalla probleemi olemust mõistma ning sellel teemal meiega avatult arutama, et leida koos sisserändajatega töötades toimivaid lahendusi, millest oleks kõigile kasu.”* (Intervjueeritav nr. 6)

Esitluse eesmärgiks oleks Eesti tavade ning kultuuri tutvustamine, lähisuhtevägivalla probleemi teadvustamine ning sellel teemal islami taustaga riskiriikidest sisserändajatega põhjaliku arutelu pidamine, et selgitada, et selline käitumine on vale ning meie ühiskonnas on see taunitud ning seaduse poolt karistatav. *“Teavitustöö eesmärk on eelkõige teadvustada lähisuhtevägivalla probleemi ning juhtida tähelepanu võimalikele lahendustele ning pakkuda sisserändajatele mõtlemisainet ning selgitada, et meie ühiskonnas nad ei ole üks. Kindlasti ei lahenda see probleemi, kuid see on tähtis osa probleemiga tegelemisel ning selle lahenduse poole püüdlisel.”* (Intervjueeritav nr. 2)

Esitluses peaks samuti mainima Eestis tegutsevaid lähisuhtevägivalla tugisüsteeme ning erinevaid vabatahtlikke organisatsioone, kes abistavad kannatanuid, tuleks tutvustada, et läbi taastava õiguse töötatakse ka vägivallatsetajatega, et nende käitumist ning arusaamasid muuta. Üks ametnikest tõi välja, et esialgu peaks selle esitluse viima läbi sisserändajate enda keeles koostöös tõlgiga, kes on võimeline isikutega nende enda keeles suhtlema ja ka detailseid selgitusi jagama koostöös politseiametniku või sotsiaaltöötajaga. Samuti mainiti kahe eksperdi poolt, et esitluse lõppedes peaks esitluse läbinud sisserändajatele andma abimaterjali, mis

sisaldab hädavajalikke kontakte ning lisaks sama infot, mis oli esitluses ka kirjalikult. Need materjalid peaksid ka tõlgitud olema erinevatesse keeltesse.

Samuti tõid neli eksperti välja vajaduse **ametnike koolitamiseks**, et põhjalikumalt välja õpetada nii Politsei- ja Piirivalveametis, Sotsiaalkindlustusametis, kohalikus omavalitsustes töötavaid ametnikke ning sotsiaaltöötajaid, kes puutuvad oma töös kokku lähisuhtevägivalla tugiteenuste pakkumisega islamistliku taustaga riskiriigist tulnud sisserändajatele. Üks ekspertidest lisas, et ametnike koolitamise eesmärk oleks nende laialdasem ning põhjalikum harimine islami kultuuri ning religiooni puudutavates küsimustes, et paremini mõista sellise taustaga ühiskonnast tulevaid inimesi ning olla võimelised neile paremat abi pakkuma ning võimalikke ohte ennetama, mis puudutavad lähisuhtevägivalda sellise taustaga kogukondades. *“Sotsiaaltöötajad peaksid läbima koolitused taustreligiooni ning -kultuuri teemadel, et pakkuda islami taustaga riskiriigist tulnud sisserändajatele mitmekülgsemat abi, sealjuures mõistes paremini nende uskumisi, vaateid ning kombeid, mis võivad nende isikute käitumist ning tegevusi mõjutada ja samuti on seeläbi võimalik efektiivsemalt toetada lähisuhtevägivalla all kannatavaid ohvreid.”* (Intervjueeritav nr. 2)

Kaks eksperti leidsid, et oluliseks ohu ennetuse meetmeks oleks ka **koolitused sisserändajatele**, mis võiksid harida islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajaid teemadel nagu näiteks lähisuhtevägivalla olemus ja tervislikud suhted ning suhtes konfliktide lahendamine ilma vaimse või füüsilise vägivaldaga. Samuti tõi üks ekspertidest välja, et naissoost sisserändajatega, kes on islamistliku taustaga riskiriikidest, peaks läbi viima loenguid teemadel, mis räägiks seksuaalvägivallast ning selle ära tundmisest ning selgitaks, et seksuaalvägivald ei ole ka suhtes olles vastuvõetav. Eksperti arvamusel peaks sellisesse loengusse kaasama näiteks seksuaalterapeudi või kogemusnõustaja. *“Sisserändajate koolitamine on vajalik, et islamistliku taustaga sisserändajad ka oma kogukonna siseselt tauniks lähisuhtevägivalda ning sellega kaasnevaid vägivalla vorme ja oleksid ka kogukonna siseselt võimelised üksteist aitama ning vajadusel julgeksid välise abi poole pöörduda.”* (Intervjueeritav nr. 7)

Viis eksperti seitsmest tõid välja, et islamistliku taustaga riskiriikidest pärit sisserändajate põhjalik **integratsioon** meie ühiskonda on väga tähtis ning omab suurt rolli mitmete ohtude ennetamisel. Kolm ametniku avaldasid arvamust, et sisserändajate integreerimine meie

ühiskonda peaks aset leidma selliselt, et lõpuks nad oskaksid meie keelt, osaleksid ühiskonna elus ning panustaksid oma kogukonna parendamisse ja jagaksid osaliselt ka meiega meie väärtuseid. *“Integratsioon ning sisserändaja meie ühiskonda põimimine on väga oluline, sest mida rohkem me panustame, et teistsugusest kultuuri- ja väärtusruumist tulev isik tunneb ennast ühe toimiva ning tahetud osana siin ühiskonnas ning saab osa meie jagatud väärtustest, sotsiaalnormidest ning ühiskonnaelust, omandades need väärtused ka ise, seda väiksem on tõenäosus, et sellise taustaga riskiriigist sisserändaja võib osaleda lähisuhtevägivallas.”* (Intervjueeritav nr. 5)

Mitu eksperti näevad ennetusmeetmena ka **koostööd sisserändajate kogukonnaga** lähisuhtevägivalla juhtumite ennetamisel, teavitustöö tegemisel ning juhtumite lahendamisel. Üks ekspertidest tõi välja, et võimalusena saaksime näiteks kasutada usaldusisikuid sisserändajate rahvusliku kogukonna seest, kes vahendaksid ametnikele kogukonna siseseid probleeme ja aitaksid kogukonnal enda probleeme lahendada ning neid paremini mõista läbi juhitud arutelude. Samuti näeks üks ekspertidest võimalust teha koostööd islami taustaga riskiriigist pärit sisserändajate kogukonnajuhtide ning kogukonna siseste usuliste juhtidega, keda saaks näiteks ära kasutada teavitustöö tegemisel või kogukonna ja riigiametnike vaheliste usaldusprobleemide lahendamisel ning naiste õiguste eest seismisel ja nende õiguste tagamisel kogukonna siseselt, sest kogukonnajuhtide vastu on sinna kuuluvatel liikmetel suur austus ning nende sõnumeid või seisukohtasid peetakse vahest ka tähtsamaks kui kehtivat seadust. *„Norras värvatakse noori sisserändajate kogukondadest tööle politseisse ning neile määrataksegi nende enda kogukond, abistamiseks ning kelle probleeme sügavamalt mõista. Neist on palju kasu, sest nad teavad väga hästi, mis kogukonna siseselt toimub ning oskavad nõustada ka politseiorganisatsiooni laiemalt teatud probleemidega tegelemisel selles kogukonnas.“* (Intervjueeritav nr. 6)

Viimase ennetusmeetmena toodi kolme eksperdi poolt välja Eestis eksisteeriva ning kasutusel oleva **kohanemisprogrammi arendamine**. Üks ekspertidest leiab, et kohanemisprogrammi peaks täiendama just selles osas, mis puudutab tööd islami riskiriikidest pärit sisserändajatega ning eksperdi arvates seda saaks veel kohandada, et programm oleks ka paremini sobiv sellise taustaga sisserändajatele. Samuti täiendas teine ekspert, et kindlasti peaks kohanemisprogrammi lisama koolituskavasid või loenguid, mis puudutaksid

lähisuhtevägivalda, selle probleemi olemust ning koos osalevate sisserändajatega oleks võimalik leida lahendusi probleemidele ning analüüsida ka enda kogukonna siseseid probleeme. „*Kohanemisprogramm oleks vaja muuta kättesaadavamaks ka nendele sisserändajatele, kes ei ela alati suurtes linnades või keskustes ning kohanemisprogramm peaks tulevikus käsitlema ja pakkuma rohkem lähisuhtevägivallale ning selle ennetamisele orienteeritud teemasid ning koolituseid või loenguid, mis aitaksid probleemile tähelepanu juhtida. Peaks mõtlema ka sellele, et programmi teatud moodulid võiksid olla suunatud just islami taustaga riskiriikidest sisserändajate aitamisele ning meie ühiskonda integreerimisele.*“ (Intervjueeritav nr. 7)

2.3. Järeldused ja ettepanekud

Tuginedes lõputöö teoreetilistes osas välja toodule ning empiirilise uuringu raames läbiviidud kvalitatiivsele analüüsile tehakse järeldused islamistliku taustaga riskiriikidest tulevate sisserändajate lähisuhtevägivalla ohvriks langemise või vägivallatsejaks muutumise põhjuste kohta ning vastatakse lõputöö alguses püstitatud kolmele uurimisküsimusele. Lõputöös püstitatud **esimese uurimisküsimuse** (*Millised on peamised tegurid, mis soodustavad islamistliku taustaga riskiriikidest sisserännanud inimesel osaleda Eestis lähisuhtevägivallas?*) vastuseks saab välja tuua, et vastuseks saab välja tuua, et peamisteks soodustavateks teguriteks on sotsiaalne isolatsioon, tugivõrgustiku puudumine ja raskused integreerumisega, mis mõjutavad sisserändaja heaolu, sissetulekut ja Eestisse integreerumist ning võivad tekitada lähisuhtes või perekonna siseselt erinevaid pingeid ning konflikte, mis soodustavad lähisuhtevägivallas osalemise ohtu islamistliku taustaga riskiriikidest saabunud isikute seas. Uuringu tulemused kattuvad Tabibi jt (vt Lisa 1) poolt välja toodud teguritega, mis nende uuringu alusel lähisuhtevägivalda soodustavad, näiteks nähakse võimalike ohuteguritena migratsioonijärgset pinget ja rändega seotud stressi, sisserändajate sotsiaalset isolatsiooni, muutuseid sisserändajate sotsiaalsetes võrgustikudes ning olemasolevates toetus süsteemides, soorollide ja kohustuste muutumine sisserändajate perekonnas.

Teoreetilises osas on välja toodud (vt käesoleva töö lk 9), et majanduslikud stressitegurid nagu ebastabiilne sissetulek või raskused töö leidmisega on ohuallikaks ning võivad mängida rolli lähisuhtevägivalda soodustava tegurina. Selles uuringus toodi kõige enam välja just

sisserändega kaasnevaid stressitegureid, nagu näiteks tööalane ebakindlus, elamisväärsede tingimuste puudumine ja mehe võimetus neid oma perele tagada, mida eksperdid näevad kui ühte põhi ohukohta, mis võib islamistliku taustaga riskiriigist saabunud isikute peres soodustada lähisuhtevägivalda. Samuti mainisid eksperdid lähisuhtevägivalda soodustavate teguritena ka raskuseid Eesti ühiskonda integreerumisega ning toodi välja ka sotsiaalne isolatsioon ja harjumuspärase tugivõrgustiku puudumine, mis ekspertide hinnangul on olulised ohukohad ja võivad soodustada islamistliku taustaga riskiriigist sisserändaja lähisuhtevägivalda ohvriks langemist või vägivallatsejaks muutumist. Teoorias oli samuti sotsiaalset isoleeritust käsitletud (vt käesoleva töö lk 11) ja toodud välja, et sisserändajatest või põgenikest naised, kes kannatavad füüsilise ja vaimse vägivalla käes võivad olla äärmiselt isoleeritud nii enda etnilises kogukonnas kui ka selle riigi ühiskonnas ning kultuuris, kuhu on sisse rännatud.

Kõik lõputöös osalenud eksperdid tõid välja, et sotsiaalsed, kultuurised ning religioossed erinevused on üheks peamiseks teguriks, mis võivad soodustada lähisuhte vägivalda islamistliku taustaga riskiriigist saabunud isikute seas, sest need on ekspertide hinnangul üheks suurimaks pingete tekitajaks, mis võivad viia lähisuhtes või perekonnas erinevate konfliktideni ning põhjustada nende pingete kasvamisel nii vaimset, füüsilist kui ka seksuaalset vägivalda. See seostub ka teoorias Hulley jt (vt käesoleva töö lk 9) autorite seisukohaga, et päritolu- ja sihtriikide vahelised kultuurilised erinevused ja teistsugused sotsiaalsed normid võivad olla lähisuhtevägivalda ohtu soodustavad. Samuti on teoorias välja toodud (vt käesoleva töö lk 10), et islami religioonist tulenevad ettekäänded ning sisserändajate päritoluriigi taustkultuuri tavad ning käitumis normid võivad olla lähisuhtevägivalda soosivad ning normaliseerivad. Uuringus selgus, et mitmete ekspertide arvamusel on lähisuhtevägivalda soodustavad või mõjutavad tegurid sisserändajate päritoluriigist kaasavõetavad kombed ning tavad, suhtes eksisteerivate soorollide muutumine Eestis, sooline ebavõrdsus ning islamistliku taustaga sisserändajatele Eestis avanev suhtlusvõrgustik. Teoorias on välja toodud (vt käesoleva töö lk 11), et sisserändajad võivad olla uude riiki elama asumisel raskustes lahkumisega oma päritolu riigist ja proovivad säilitada eelnevalt kehtinud soo- ning suhtenorme uues keskkonnas ning kultuuriruumis, mis võib aga suurendada väärkohtlemise riski lähisuhtes.

Lõputöös püstitatud **teisele uurimisküsimusele** (*Milliseid puuduseid võib olla lähisuhtevägivalda ohvritele mõeldud tugisüsteemidel Eestis, et abistada ja toetada islamistliku*

taustaga riskiriikidest sisserännanud isikuid?) saab vastuseks tuua, et peamiste probleemkohtadena nähakse ressursside vähesust, islamistlike riskiriikide kultuuriliste ja religioossete taustteadmiste, kohanemisprogrammi töö ning keelebarjääri osas. Lõputöö teoreetilises osas käsitletud põhjused kattuvad ka uuringu käigus avastatud tulemustega (vt Lisa 2) ning peamiste probleemkohtadena tugisüsteemides on välja toodud keelebarjäär, lähisuhtevägivalda puudutava teavitus- ning ennetustöö puudulikkus sisserändajate kogukondades ja kultuuriliste teadmiste pädevuse puudumine lähisuhtevägivalla teenuste osutajate poolt. Ekspertide poolt toodi välja, et puuduseid nähakse ka kohaliku omavalitsuse töötajate ning väiksemate valdade sotsiaaltöötajate teadmistes ning oskustes islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajatega tegelemisel. Ka teoorias mainitakse sarnast probleemi (vt käesoleva töö lk 16), kus on välja toodud, et kuidas osad tugiteenusepakkujatel puuduvad piisavad teadmised ning ei mõisteta põhjalikult sisserändajate ja pagulaskogukondade kultuuri. Sellest tulenevalt ei pruugi teenuseosutajad olla võimelised töötama pädeval viisil koos kogukonna liikmetega ning ei pruugi olla nii mõistvalt suhtuvad, kui nad võiksid või peaksid olema immigrandidest ja pagulastest ohvrite suhtes.

Ekspertide arvamusel on ka puudulik ametkondade suhtlus, mis muudab ohvrite abistamist ning ennetusmeetmete rakendamist keerulisemaks kui vaja ning toodi ka välja, et puudulikuna nähakse ka tugisüsteemide esindajate ning abivajavate sisserändajate vahelist kontakti, mistõttu ei pruugi abivajavad isikud alati õigeaegselt ning ennetavalt riigi või kohaliku omavalitsuse poolset abi saada. Mitme eksperdi jaoks on üks probleem seotud usaldusega meie ametnike vastu, tuues välja, et ilma sisserändajate usalduseta ei pruugi paljud lähisuhtevägivalla juhtumid ning ohvrid meieni jõuda, sest kardetakse või ei usaldata ametnike ning teisalt võivad ka sisserändajad tunda hirmu, et võidakse ise karistada saada oma probleemist teavitamise eest. Usalduse puudust mainiti ka teoreetilises käsitluses (vt käesoleva töö lk 15-16), kus toodi välja, et sisserändajale võivad inglise või muud keelt kõnelevad ning teisest rahvusest tugiteenuste töötajad, eksperdid või muud ametnikud uues riigis tunduda ähvardavad, ebasümpaatsed või ka hirmutavad. Sisserändajal või põgenikul võib olla raske usaldada ning uskuda, et politseinik või mõni muu ametnik uues riigis proovib teda aidata, sest neil on päritolu riigist negatiivsed kogemused ametivõimudega kokkupuutumisel.

Osad ekspertide poolt väljatoodud lähisuhtevägivalla tugisüsteemide probleemkohad erinevad teoreetilises osas käsitletud puudustest. Erinevuste peamise põhjusena saab välja tuua selle, et empiirilises osas käsitlesid uuringus osalenud eksperdid just Eesti lähisuhtevägivalla tugisüsteeme puudutavaid probleemkohti, kuid teoreetilises peatükis käsitleti suuremaid Euroopa Liidu riike ning ka Suurbritanniat, Ameerika Ühendriike ja Kanadat, seega osad empiirilise uurimuse tulemustes kajastunud probleemkohad on omased just Eestile. Erinevusena saab siin kohal välja tuua näiteks ressursside puudulikkust käsitleva probleemkoha, millega suuremates riikides probleemi pole, sest üldjuhul on tugisüsteemides olevaid ressursse piisavalt palju, et abi jõuab nendes riikides vajadusel kõigini, kuid Eesti on väike ning ka meie ametnike ning lähisuhtevägivalla tugisüsteemides töötavate isikute arv on küllaltki piiratud ja suurema hulga abivajajate korral ei pruugi me kõigini jõuda.

Lõputöö **kolmandale uurimisküsimusele** (*Millised võimalikud meetmed aitaksid vähendada islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajate ohtu osaleda Eestis lähisuhtevägivallas?*) saab vastuseks tuua, et võimalike meetmetena nähakse lähisuhtevägivalda puudutava teavitustöö tegemist islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajate seas ning nende kogukondades, ametnikele ning lähisuhtevägivalla tugisüsteemides töötajatele suunatud kultuurilisi ja religioosseid taustteadmisi arendavad koolitused, islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajate kogukondades lähisuhtevägivalla juhtumite ennetamist ja lahendamist hõlmavad koolitused. Samuti nähakse ennetavate meetmetena ka islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajatele suunatud koolituseid lähisuhtevägivalla olemuse ning tervislike suhete teemadel, koostöö tegemist ning lahenduste leidmist koos sisserändajate kogukonnaga ning kohanemisprogrammi arendamist islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajatele suunatud konkreetsete vajaduste osas ning lähisuhtevägivalda puudutava ennetus- ning teavitustöö arendamist kohanemisprogrammi raames.

Teoreetilises teemakäsitluses välja toodud lähisuhtevägivalla ennetusmeetmed (vt Lisa 3) kinnitavad ka lõputöö uurimuse käigus kogutud tulemusi. Teoreetilises osas (vt käesoleva töö lk 19) on kirjeldatud lähisuhtevägivalla ennetusmeetmena koostööd islami taustaga sisserändajate kogukonnaga ja selle kogukonnajuhtidega, kaasates neid lähisuhtevägivalla teemalisse ennetus- ning teavitustöösse, mis aitaks viia sõnumid paremini kogukonna siseselt edasi, kogukonnajuhtide abil ning eestvedamisel oleks võimalik seista kogukonnas naiste

õiguste ning heaolu eest ja tagada ka naistele hääl, et enda õiguste eest seista. Teoreetilises käsitluses on samuti välja toodud (vt käesoleva töö lk 20), et lähisuhtevägivalla ennetustöö oluliseks osaks on migratsiooni järgsete stressitegurite leevendamine ning ennetamine, mis on kooskõlas ka lõputöö uuringus väljatooduga, kus intervjueritavad eksperdid avaldasid arvamust, et oluline oleks tagada islamistliku taustaga riskiriikidest saabuvatele sisserändajatele töökohad, pakkuda neile keeleõpet ja kohalikku kogukonda integreerumise võimaluseid ja ka leida neile sobilikud ning elamiskõlblikud elukohad, et tagada siia saabunud isikute esmane heaolu ning ennetada või vähendada võimalikke migratsiooniga kaasnevaid stressiallikaid ning nendest tekkivaid konflikte, mis peamiselt on seotud uues riigis kohanemisega ning seal toimetulemisega.

Teoreetilises osas (vt käesoleva töö lk 19) on välja toodud, et lähisuhtevägivalla ennetamiseks oleks vaja läbi viia koolitusi sisserändajatest noortele erinevatel teemadel näiteks suhtlemine, tervislikud suhted ja konsensuslik nõusolek, mille eesmärgiks oleks harida sisserändajatest kogukonna nooremat põlvkonda ning ennetada võimalike lähisuhtevägivalda soodustavaid vaateid juba noorest elueast alates. Samal arvamusel olid ka lõputöö uuringus osalenud mitmed eksperdid, kes samuti tõid ühe ennetusmeetmena välja sisserändajate kogukonnale lähisuhtevägivalla teemaliste koolituste pakkumise. Erinevalt aga teoreetilises käsitluses väljatoodust olid lõputöö uuringus osalenud eksperdid arvamusel, et sarnaseid koolitusi peaks pakkuma ning tagama igas vanuses islamistliku taustaga riskiriikidest saabunud sisserändajatele. Eksperdid küll nõustasid, et noored oleksid koolitusele kõige vastuvõtlikumad ning omandaksid seda informatsiooni ehk kergemini, kuid sellegi poolest leiti, et vajalikud oleksid sellised koolitused kõikides vanustes sisserändajatele.

Sarnaselt teoreetilises käsitluses (vt käesoleva töö lk 20) väljatoodule on ka käesoleva lõputöö uurimuse tulemustes selgunud, et intervjuudes osalenud eksperdid peavad ennetusmeetodina oluliseks politseiametnike, ohvriabitöötajate ja kohalike omavalitsuste jt koolitamist islamistliku taustaga riskiriikidest saabunud sisserändajate sotsiaalse, kultuurilise ning religioosse tausta paremaks mõistmiseks ning seeläbi sisserändajate efektiivsemaks abistamiseks ning sellise taustaga kogukondades lähisuhtevägivalla juhtumite ennetamiseks.

Tuginedes lõputöö uuringus avastatud tulemustele, tehakse järgnevad ettepanekud:

1. Politsei- ja Piirivalveameti juhtimisel koos islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajatega ning nende kogukondadega ja kogukonna esindajatega lähisuhtevägivalla vastase koostööprogrammi väljatöötamine ning arendamine paremaks teavitus- ning ennetustööks. Sisserändajate kogukonna siseste usaldusisikute värbamine ning koolitamine ja nendelt saadava teabe analüüsimine ning probleemidele asjakohaste lahenduste koos väljatöötamine.
2. Politsei- ja Piirivalveameti, Sotsiaalkindlustusameti ning kohalike omavalitsuse sotsiaaltöötajatele ning ametnikele suunatud teoreetilised ja praktilised koolitused, mille eesmärgiks on arendada ametnike kultuurset kompetentsi ning süvendada oskuseid ja laiendada teadmiseid islamistliku taustaga sisserändajatega tegelemiseks.
3. Tervisearenguinstituudi ning Sotsiaalkindlustusameti koostööl välja töötada lähisuhtevägivalda, selle põhjuseid, vägivalla liike ning lähisuhtevägivalla käsitlemist ja Eestis olemasolevaid tugiresse tutvustavad õppematerjalid ning hakata läbi viima tervislikke lähisuhteid arendavaid ning lähisuhtevägivalla ennetamist ning käsitlemist hõlmavaid loenguid, mis oleks suunatud islamistliku taustaga riskiriikidest tulnud sisserändajatele.
4. Koostöös erialaste nõustajatega ning ekspertidega töötada Politsei- ja Piirivalveameti ametnikele välja juhendmaterjalid ning lahendamiseks ettenähtud õppekaasused, mis annaksid ametnikele kogemused ja teadmised islamistliku taustaga riskiriikidest pärit isikuid või perekondasid puudutavate lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamiseks ning nende juhtumite efektiivsemaks tõkestamiseks.
5. Politsei- ja Piirivalveameti, Siseministeriumi ja Kultuuriministeriumi koostööl arendada kohanemisprogrammi islamistliku taustaga riskiriikidest pärit sisserändajate nõustamiseks, õpetamiseks ja nendega tegelemiseks. Programm peaks hõlmama koolituseid lähisuhtevägivalla ennetamise kohta ja programmi raames määratakse sisserändajatele tugisik, kes jälgib ning analüüsib sisserändajate integratsiooni ja juhendab ning nõustab neid, kellel on raskusi kohanemisega.

KOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärgiks oli välja selgitada islamistliku taustaga riskiriikidest sisserännanud isikute riskid osaleda lähisuhtevägivallas ning teha ettepanekuid nende ohtude ennetamiseks ja vähendamiseks. Lõputöö uurimisprobleemi täpsustamiseks püstitati kolm uurimisküsimust: Lõputöö eesmärgi saavutamiseks ning uurimisküsimustele vastuste leidmiseks püstitati kolm uurimisülesannet. **Esimene uurimisülesanne** oli analüüsida teoreetilisi teadusallikaid, mille käigus selgusid, et peamised tegurid, mis võivad soodustada islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändaja riski osaleda lähisuhtevägivallas on migratsioonijärgsed pinged ja sotsiaalne isolatsioon. Võimalike puudustena tugisüsteemides toodi välja näiteks keelebarjäär lähisuhtevägivalla ohvrite ja abipakkujate vahel, ametnike kultuurilise pädevuse puudumine, sisserändajate teadmatus olemasolevate lähisuhtevägivalla tugisüsteemide ning ennetusprogrammide ja isiku õiguste osas ja puudulik teavitus- ning ennetustöö.

Teine uurimisülesanne oli analüüsida intervjueeritavate hinnanguid tegurite osas, mis võivad soodustada islamistliku taustaga riskiriikidest tulevatel sisserändajatel osaleda Eestis lähisuhtevägivallas ja kaardistada võimalikud ohukohad ja meetmed nende ohtude ennetamiseks. Peamiste soodustavate teguritena toodi välja sotsiaalsed kultuurised ning religioossed erinevused, sisserändega kaasnevad stressitegurid, soorollide muutumine, päritoluriigi kombed ning tavad, raskused integreerumisega ja sotsiaalne isolatsioon. Ennetus meetmetena toodi ekspertide poolt välja lähisuhtevägivalla alase teavitustöö, kultuuri ja religiooni taustalised koolitused tugiteenuste osutajatele, lähisuhtevägivalla teemalised koolitused sisserändajatele, integratsioon ja koostöö sisserändajate kogukondadega ja kohanemisprogrammi arendamine.

Kolmas uurimisülesanne oli uuringu analüüsi tulemusete põhjal teha ettepanekuid lähisuhtevägivalla tugisüsteemide arendamiseks islamistliku taustaga riikidest tulnud sisserändajatega seotud lähisuhtevägivalla juhtumite ennetamiseks ja tõkestamiseks. Lõputöös tehti 5 ettepanekut Politsei- ja Piirivalveametile, Sotsiaalkindlustusametile, Tervisearenguinstituudile, Siseministeeriumile ning Kultuuriministeeriumile, et arendada erinevaid lähisuhtevägivalla tugisüsteeme ning ametkondade ja ametnike tööd.

Sellega on käesoleva **lõputöö eesmärk** täidetud. Edaspidi vajaksid uurimist konkreetsed kaasused ja juhtumid, mis puudutavad Eestis elavaid islamistlikutest riskiriikidest saabunud sisserändajaid.

SUMMARY

The subject of the thesis is called „Options for the prevention of intimate partner violence in at-risk families with an Islamist background“. The thesis is 70 pages long and consists of 53 resources. The thesis is written in Estonian and also includes a summary in English.

The aim of the thesis was to identify the risks of migrants from at-risk countries with an Islamist background to become involved in cases of intimate partner violence and make proposals to prevent and reduce these risks. The research problem is posed by the question of how to reduce the risk of migrants from risk countries with an Islamist background becoming victims of intimate partner violence or perpetrators of violence in Estonia. In addition, three more specific research questions have been posed, which are: What are the main factors that encourage and influence migrants from at-risk countries with an Islamist background to become victims or perpetrators of intimate partner violence in Estonia?; What are the possible shortcomings of support systems for victims of intimate partner violence in Estonia to assist and support migrants from at-risk countries with an Islamist background?; What possible measures could be taken to reduce the risk of migrants from at-risk countries with an Islamist background in becoming victims or perpetrators of intimate partner violence in Estonia?

The first main chapter of the thesis consists of theoretical viewpoints which talk about intimate partner violence among migrants from at-risk countries with an Islamist background, the factors contributing to causing intimate partner violence amongst migrants with such background, challenges for domestic violence support systems in assisting migrants with such background and about possible measures to prevent intimate partner violence among such migrants. The second main chapter gives an overview of the research strategy, process, results and conclusions of the conducted qualitative research. Taking into account the theoretical sources used and the interviews that were conducted, the assessments of experts' have been analysed and the risks of migrants from at-risk countries with an Islamist background engaging in intimate partner violence cases have been highlighted and certain proposals have been made to prevent and reduce these risks.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Abboud, S., Zubi, M., Shalabi, I., Taha, N., Velonis, A. & Patil, C., 2022. Intimate partner violence prevention amongst Arab American young adults in Chicago: Implications for intervention development. *Journal of Advanced Nursing*, 79(4), pp. 1589-1602.

Adams, W., 2015. Conducting Semi-Structured Interviews. Rmt: *Handbook of Practical Program Evaluation*. Jossey-Bass Publishing, pp. 492-505.

Ahlin, E., 2019. *Semi-Structured Interviews With Expert Practitioners: Their Validity and Significant Contribution to Translational Research*. 1. trükk. London: Sage Publications Ltd.

Alghamdi, M.S., Lee, B.K. & Nagy, G.A., 2021. Intimate Partner Violence among Canadian Muslim Women. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(17-18), pp. 15153-15175.

Ammar, N.H., Orloff, L.E., Dutton, M.A. & Hass, G.A., 2012. Battered Immigrant Women in the United States and Protection Orders: An Exploratory Research. *Criminal Justice Review*, 37(3), pp. 337-359.

Aziz, E., Abdullah, I. & Prasajo, Z.H., 2020. Why are Women Subordinated? The Misrepresentation of the Qur'an in Indonesian Discourse and Practice. *Journal of International Women's Studies*, 6(14), pp. 234-248.

Ballard, J., Wieling, E., Solheim, C. & Dwanyen, L., 2019. *Global Perspectives on Displacement and Resettlement Experiences*. Minneapolis: University of Minnesota libraries publishing.

Boira, S., Nudelman, A. & Tsomaia, T., 2018. A preliminary analysis of gender violence among migrants and displaced people in Europe. *Anthropological Researches and Studies*, 8(1), pp. 49 - 62.

Breiding, M.J., Basile, K.C., Smith, S.G., Black, M.C. & Mahendra, R., 2015. *Intimate partner violence surveillance uniform definitions and recommended data elements*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/ipv/intimatepartnerviolence.pdf> [Kasutatud 03.11.2022]

Bryman, A., 2012. *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press.

Chen, J., 2017. *Intersectionality Matters: A guide to engaging immigrant and refugee communities in Australia*. Melbourne: Multicultural Centre for Women's Health.

DeCarlo, M., Cummings, C., & Agnelli, K., 2021. *Graduate research methods in social work: A project-based approach*. Open Social Work.

Döringer, S., 2021. "The problem-centred expert interview". Combining qualitative interviewing approaches for investigating implicit expert knowledge, *International Journal of Social Research Methodology*, 24(3), pp. 265-278.

Ezzy, D., 2002. *Qualitative Analysis: Practice and innovation*. Oxford: Routledge.

Euroopa Nõukogu, 2011. *Naistevastase vägivalda ja preevägivalda ennetamise ja tõkestamise Euroopa Nõukogu konventsioon. Välisleping*. RT II, 26.09.2017, 2.

European Union Agency for Fundamental Rights, 2014. *Violence against women: an EU-wide survey*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Eurostat, 2021. *Migration and migrant population statistics*. [Võrgumaterjal] Leitav: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration and migrant population statistics#Migration flows: Immigration to the EU from non-member countries was 1.9 million in 2020](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics#Migration_flows:_Immigration_to_the_EU_from_non-member_countries_was_1.9_million_in_2020) [Kasutatud 19.09.2022]

Flick, U., 2006. *An Introduction to Qualitative Research*. California: SAGE Publications Inc.

Fortune, M.M., Abugideiri, S. & Dratch, M., 2010. *A Commentary on Religion and Domestic Violence*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.faithtrustinstitute.org/resources/articles/Commentary.pdf> [Kasutatud 19.10.2022]

Ghafournia, N. & Easteal, P., 2021. Help-Seeking Experiences of Immigrant Domestic Violence Survivors in Australia: A Snapshot of Muslim Survivors. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(19), pp. 9008-9034.

Gill, A., 2009. Honor Killings and the Quest for Justice in Black and Minority Ethnic Communities in the United Kingdom. *Criminal Justice Policy Review*, 20(4), pp. 475-494.

Gill, A.K. & Brah, A., 2014. Interrogating cultural narratives about 'honour'- based violence. *European Journal of Women's Studies*, 21(1), pp. 72-86.

Grzyb, M.A., 2016. An explanation of honour-related killings of women in Europe through Bourdieu's concept of symbolic violence and masculine domination. *Current Sociology*, 64(7), pp. 1036-1053.

Guruge, S., 2009. Barriers affecting access to and use of formal social supports among abused immigrant women. *Canadian Journal of Nursing Research*, 41(3), pp. 64-84.

Holtmann, C. & Rickards, T., 2018. Domestic/intimate partner violence in the lives of immigrant women: a New Brunswick response. *Canadian Journal of Public Health*, 109(3), pp. 294-302.

Hsieh, H.-F. & Shannon, S., 2005. Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative health research*, 15(9), pp. 1277-1288.

Hulley, J., Bailey, L., Kirkman, G., Gibbs, G.R., Gomersall, T., Latif, A. & Jones, A., 2022. Intimate Partner Violence and Barriers to Help-Seeking Among Black, Asian, Minority Ethnic and Immigrant Women: A Qualitative Metasynthesis of Global Research. *Trauma Violence Abuse*, 24(2), pp. 1001-1015.

Jayasundara, D., Nedegaard, R., Sharma, B. & Flanagan, K., 2014. Intimate Partner Violence in Muslim Communities. *Arts and Social Sciences Journal*, 1(1), pp. 1-12.

Justiitsministeerium, 2022. *Kuritegevus Eestis 2022*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/kuritegevus2022/perevagivald-ja-ahistamine/> [Kasutatud 06.04.2023]

Kaitsepolitseiamet, 2020. *Kaitsepolitsei aastaraamat 2019/2020*. Tallinn: Kaitsepolitseiamet. [Võrgumaterjal] Leitav: https://kapo.ee/sites/default/files/content_page_attachments/Aastaraamat_2019_2020.pdf [Kasutatud 20.05.2022]

Kaitsepolitseiamet, 2023. *Kaitsepolitsei aastaraamat 2022/2023*. Tallinn: Kaitsepolitseiamet. [Võrgumaterjal] Leitav: https://kapo.ee/sites/default/files/content_page_attachments/Aastaraamat%202022-23.pdf [Kasutatud 09.12.2023]

Kraler, A., 2010. *Civic Stratification, Gender and Family Migration Policies in Europe*. Vienna: International Centre for Migration Policy Development

McVeigh, K., 2007. Father and uncle given life for 'honour' murder. *The Guardian*, [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.theguardian.com/uk/2007/jul/21/ukcrime.topstories3> [Kasutatud 03.01.2023].

Mokhtar, H.T., 2015. *Trilogy of Violence: Religion, Culture and Identity, The Abused Muslim Woman in the Age of Secular Modernity*. Magistritöö. Worcester, Massachusetts: Clark University.

Njie-Carr, V. P. S., Sabri, B., Messing, J.T., Suarez, C., Ward-Lasher, A., Wachter, K., Marea, C.X. & Campbell, J., 2021. Understanding Intimate Partner Violence among Immigrant and Refugee Women: A Grounded Theory Analysis. *J Aggress Maltreat Trauma*, 30(6), pp. 792–810.

Okeke-Ihejirika, P., Yohani, S., Muster, J., Ndem, A., Chambers, T. & Pow, V., 2018. A Scoping Review on Intimate Partner Violence in Canada's Immigrant Communities. *Trauma Violence Abuse*, 21(4), pp. 788-810.

Pathak, V., Jena, B. & Kalra, S., 2013. Qualitative research. *Perspectives in Clinical Research*, 4(3), p. 192.

Pettai, I. & Proos, I., 2015. Lähisuhtevägivald Eestis politsei pilgu läbi. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/eesmargid_ja_tegevused/Norra_toetused/Koduse_ja_soopohise_vagivalla_vahendamise_programm/aruanne_politseitootajate_kusitus.pdf [Kasutatud 16.06.2022]

Reingarde, J., Humbert, A.L., Borza, I., Burkevica, I. & Paats, M., 2012. *Review of the implementation of the beijing platform for action in the EU member states: Violence against women–victim support*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Runner, M., Yoshihama, M. & Novick, S., 2009. *Intimate Partner Violence in Immigrant and Refugee Communities: Challenges, Promising Practices and Recommendations*. Princeton: Robert Wood Johnson Foundation.

Saldaña, J., 2013. *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. London: SAGE Publications Ltd.

Savenye, W.C. & Robinson, R.S., 2005. Using qualitative research methods in higher education. *Journal of Computing in Higher Education*, 16(2), pp. 65-95.

Selliöv, O. & Valberg, Õ., 2018. *Lähisuhtevägivalla ennetuse ja varase sekkumise kavand*

Siseministeerium, 2020. *Siseturvalisuse arengukava 2020–2030*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.siseministeerium.ee/stak2030> [Ksutatud 04.09.2022]

Siseministeerium, 2023. *Teatamiskohustusega välisriikide nimekirja kehtestamine*. Siseministri 29.09.2023 käskkiri nr 1-3/112. [Võrgumaterjal] Leitav: https://kapo.ee/sites/default/files/content_page_attachments/Teatamiskohustusega%20v%C3%A4lisriikidenimekirja%20kehtestamine.pdf [Kasutatud 14.06.2023]

Soest, C., 2023. Why Do We Speak to Experts? Reviving the Strength of the Expert Interview Method. *Perspectives on Politics*, 21(1), pp. 277-287.

Zakar, R., Zakar, M.Z., Faist, T. & Kraemer, A., 2012. Intimate partner violence against women and its related immigration stressors in Pakistani immigrant families in Germany. *SpringerPlus*, 1(5), pp. 1 - 14.

Tabibi, J., Ahmad, S., Baker, L. & Lalonde, D., 2018. *Intimate Partner Violence Against Immigrant and Refugee Women*. Ontario: Centre for Research & Education on Violence Against Women & Children

Tabibi, J., Ahmad, S., Baker, L., & Lalonde, D., 2018. *Intimate Partner Violence Against Immigrant and Refugee Women*. London, Ontario: Centre for Research & Education on Violence Against Women & Children.

Tallinna linnale. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.tallinn.ee/et/media/302108> [Kasutatud 11.02.2023]

Uehling, G., Bouroncle, A., Roeber, C., Tashima, N. & Crain, C., 2011. Preventing partner violence in refugee and immigrant communities. *Forced Migration Review*, 38(6), pp. 50-51.

Vives-Cases, C., Gil-González, D., Plazaola-Castaño, J., Montero-Piñar, M.I., Ruiz-Pérez, I., Escribà-Agüir, V., Ortiz-Barreda, G. & Torrubiano-Domínguez, J., 2009. Violencia de género en mujeres inmigrantes y españolas: magnitud, respuestas ante el problema y políticas existentes. *Gaceta sanitaria*, 23(1), pp. 100–106.

Voolma, H., 2018. “Love is not a passport to Sweden”: Intimate Partner Violence against Migrant Women and the Proliferation of Rights’ Statuses. *UN Women Discussion Paper Series*, 24(1), pp. 1-32.

Ühinenud Rahvaste Organisatsioon, 1993. *Declaration on the Elimination of Violence against Women*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.21_declaration%20elimination%20vaw.pdf [Kasutatud 12.06.2022]

LISAD

Lisa 1. Tabel 1

Tabel 1. Sisserändajate seas lähisuhtevägivalda soodustavad tegurid (Tabibi, et al., 2018, p. 5; autori koostatud)

Sisserändajate seas lähisuhtevägivalda soodustavad tegurid	
Migratsioonijärgne stigmatiseeritus	See viitab olukorrale, kus negatiivne, ebaõiglane või kahjulik ühiskondlik suhtumine sisserändajatesse, mis on enamasti seotud eelarvamustega või hoiakutega isikute rassi, päritoluriigi ja selle taustkultuuri või sisserändajate religiooni suhtes, mis mõjutab sisserändajate vaimset heaolu olles seeläbi ka lisa pingeallikaks perekondlikes- või lähisuhetes.
Rändega seotud stress	Rändamine ühest riigist teise on seotud suurenenud stressitasemega, see on tingitud näiteks keelebarjäärist, uue elukohaga seotud muredest, majanduslikust ebastabiilsusest jms., mis võivad endaga kaasa tuua perekondlike- või lähisuhteid mõjutavaid konflikte ning pingeid, mis võivad tingida vaimset- ja füüsilist lähisuhtevägivalda.
Sotsiaalne isolatsioon	Sotsiaalne isolatsioon võib negatiivselt mõjutada sisserändajaid uude riiki elama asumisel, kui sisserändajate perekond paigutatakse elama näiteks mõnda väiksemasse asulasse või geograafiliselt eraldatud asukohta, kus isikud on üldiselt ülejäänud ühiskonnast ning ka kohalikust kogukonnast eraldatud ning oma probleemidega üksinda, mis on takistuseks ka sisserändajate integreerimisel. Samuti puudub sellistes kohtades näiteks

	<p>kättesaadavus tugiteenuste järgi ja puudulik on ka sotsiaaltöötajate ning muude ametkondade abi.</p>
<p>Muutused sotsiaalsetes võrgustikes ja toetusüsteemides</p>	<p>Uude riiki elama asumisel kaovad sisserändajate ümbert neile tavapärased sotsiaalsed ringkonnad, tugiisikud ja tugiorganisatsioonid, näiteks perekonnaliikmed, sugulased, kogukonna- ja usulised juhid ning uues riigis uute tuttavate või tugiisikute leidmine on raske ning võtab aega, et kedagi sarnaselt usaldama hakkata, mis tähendab, et sisserändajad võivad oma probleemide ning muredega ilma toeta jääda. Samuti võib lähisuhtes vägivalda kasutatav osapool seda tugiisikute ning tugivõrgustiku puudumist ära kasutada, et allutada kannatanut rohkem enda kontrollile.</p>
<p>Kultuuri- ning perestruktuuride kadumine või muutumine</p>	<p>Teise riiki elama asumisel võivad muutuda või kaduda senini sisserändajate perekonnas kehtinud teatavad kultuuri- ja perestruktuurid, näiteks ei pruugi uue riigi ühiskonnas enam olla ühele või mitmele perekonnaliikmele oluline päritoluriigi kultuuri- või usulisteväärtuste säilitamine, mis võib tekitada teiste pereliikmetega konflikte ning suurendada seeläbi lähisuhtevägivalla riski.</p>
<p>Akultuuratsiooni tase</p>	<p>Lähisuhtes või perekonnas, kus ühel osapoolel või perekonnaliikmel on kergem kohanduda uue riigi kultuuriruumiga ning ühiskondlike käitumisnormidega, võivad tekkida pinged, kui näiteks mees tunneb, et tema kontroll ning juhistaatus oma partneri või perekonna liikmete üle kaob, sest ta ei soovi uue riigi käitumisnorme või ühiskonna tavasid omaks võtta jäädes kindlaks oma</p>

	eelnevatele usulistele või sotsiaalsetele töökspidamistele.
Soorollide ja kohustuste muutumine perekonnas	<p>Uude riiki elama asumisel võivad muutuda sisserändajate perekonnas või lähisuhtes varasemalt kehtinud soorollid või kohustused, islamistliku taustaga sisserändajate perekonnas on meesterahval tavaliselt kohustus kanda perekonna eest hoolt tagades majandusliku sissetuleku ja naise roll on hoolitseda mehe, majapidamise ning laste eest. Kui näiteks naisterahvas leiab parema töö, mis pakub kõrgemat sissetulekut siis võib mees tunda, et tema roll kui perepeana ning perekonna eest hoolitsejana on ohustatud ning võib oma frustratsioone väljendada naisterahva või teiste pereliikmete peal.</p>

Tabel 2. Lähisuhtevägivalla tugisüsteemide probleemkohad sisserrändajatega tegelemisel
(Runner, *et al.*, 2009, pp. 14-15; autori koostatud)

Lähisuhtevägivalla tugisüsteemide probleemkohad sisserrändajatega tegelemisel	
<p>Keelebarjäär sisserrändajatest lähisuhtevägivalla ohvrite ning lähisuhtevägivalla tugisüsteemide töötajate vahel</p>	<p>Ilma töötajateta või vabatahtliketa, kes oskaksid sisserrändajatest või pagulastest kannatanute ja lähisuhtevägivalla ohvrite keelt, ei saa tugisüsteemid teha ohvrite aitamiseks kõike ning isikute abistamine ning toetamine on puudulik. Tugiteenuste ning -programmide töötajad ja ka ametkondade esindajad, kes tegelevad sisserrändajatest või pagulastest lähisuhtevägivalla ohvrite abistamisega, peavad suutma suhelda nende abivajajatega vaatamata nende keelele.</p>
<p>Sisserrändajate teadmatuse olemasolevate lähisuhtevägivalla tugisüsteemide, ennetusprogrammide ning enda seadusest tulenevate õiguste osas</p>	<p>Sisserrändajatest lähisuhtevägivalla ohvritel on raske rääkida võõraste inimestega oma väärkohtlemisest. Immigrantidest või pagulastest lähisuhtevägivalla ohvrile võivad ingliskeelsed või muud päritolu sotsiaalteenuste pakkujad, õiguseksperdid või teised tugiteenuse töötajad tunduda hirmutavad ja ebasümpaatsed. Tugiteenuste osutajatel võtab sageli aega, et veenda kannatanuid, et neid soovitakse aidata. Seda eelkõige seetõttu, et osadel ohvritel on oma päritoluriigi ametivõimudega halvad kogemused, kus neid on taasohvristatud ka abi pakkuma pidanud ametnike poolt. Sisserrändajatest lähisuhtevägivalla ohvrid ei pruugi mõista oma seaduslikke õigusi, mis neil uues riigis on ning isikud võivad karta riigist väljasaatmist, kui nad oma mehele vastu astuvad ning lähisuhtevägivallast teatavad. Mõned ohvrid on pärit ühiskonnast, kus meestel on peaaegu</p>

	<p>absoluutne võim ja neile kannatanutele võib olla raske uskuda, et tugiteenused või ametiasutused neid aitavad.</p>
<p>Kultuurilise pädevuse puudumine lähisuhtevägivalla tugiteenuste osutajate poolt</p>	<p>Tugiteenustepakkujad nagu näiteks politsei, kohtusüsteem, tervishoiuteenused ja ka lähisuhtevägivalla tugisüsteemide töötajad ei mõista piisavalt põhjalikult sissereändajate ja nende kogukondade taustkultuuri. Sellest tulenevalt ei pruugi tugiteenusteosutajad olla võimelised pakkuma kogukonna liikmetele abi kultuuriliselt pädeval viisil ning samuti võidakse olla sissereändajatest ja pagulastest lähisuhtevägivalla ohvrite suhtes vähem mõistvad. Isegi kui tugiteenustepakkujad ei ole kannatanutega vaenulikud, võivad nad olla väärarvamusel, et vägivald on midagi, mis on sellele kultuurile täielikult omane ning selle vastu on, kas väga vähe võimalusi midagi teha või arvatakse, et ei ole üldse võimalik midagi teha.</p>
<p>Puuduliku teavitus- ja ennetustöö tagajärjel sissereändajate kogukonna vähene teadlikkus ja oskus lähisuhtevägivallale reageerida</p>	<p>Paljud sissereändajad ei mõista lähisuhtevägivalla täpset olemust ning seetõttu ei pruugi sissereändajate kogukonnaliikmed tahta rääkida oma probleemidest avalikult ja võivad tunda, et iga kogukonnaliige, kes räägib vägivallast või teavitab sellest tugiteenuseid või politseid, paneb seeläbi ka ülejäänud kogukonna surve alla, mis võib kaasneda probleemide teadvustamisega. See ei tähenda, et sissereändajate ja pagulaste kogukondades suhtutakse perevägivalda soosivamalt või et seda kiidetakse heaks rohkem kui teistes kogukondades, kuid see muudab tugiteenustepakkujate jaoks lähisuhtevägivalla juhtumid raskemini tuvastatavaks ja seeläbi on ka keerulisem ohvreid aidata.</p>

<p>Sisserändajaid ümbritsev poliitiline ning ühiskondlik olukord</p>	<p>Sisserändajate vastased negatiivsed tunded ja arvamused ning immigrantide vastane viha eksisteerib paljudes riikides, mida osaliselt ka toetab või õhutab riigi poliitiline keskkond. Sellest tulenevalt võivad sisserändajate kogukonnad tunda, et nende võimalused ning õigused on piiratud ja selle tulemusena võivad sisserändajate kogukonnad ja nende kogukondade liikmed olla võõraste suhtes rohkem kahtlustavad ja vähem avatud oma probleemide teadvustamisel ning jagamisel, mistõttu võib tekkida olukord, kus kõiki probleeme lahendatakse ainult sisserändajate kogukonna siseselt või vaikitakse need muu maailma eest maha.</p>
--	--

Lisa 3. Tabel 3

Tabel 3. Sisserändajatega seotud lähisuhtevägivalla ennetusmeetmed (erinevad allikad; autori koostatud)

	Sisserändajatega seotud lähisuhtevägivalla ennetusmeetmed
1.	Noorte kaasamine lähisuhtevägivalla ennetusprogrammidesse ning nende harimine lähisuhtevägivallaga ja suhetega seotud teemadel ning noorte rakendamine ennetustöös (Uehling, <i>et al.</i> , 2011, pp. 50-51)
2.	Sisserändajate või põgenike kogukonna juhtide kaasamine lähisuhtevägivalla teavitus- ja ennetusprogrammidesse (Tabibi, <i>et al.</i> , 2018, p. 11)
3.	Kogukonnaliikmete laialdane kaasamine, sest Abboud jt (2022, p. 1600) kirjutavad, et sisserändajate kogukonnaliikmed ise näevad, et programm tuleb välja töötada kogukonna poolt ja kogukonna jaoks, mis on kooskõlastatud ka kogukonnapõhiste osalusuuringute tulemustega ning põhimõtetega.
4.	Spetsiaalsed tugiprogrammid naistele, sest esmatähtis on toetada ja kaasata sisserändajatest või pagulastest naisterahvaid, et nad saaksid vastutada ja osaleda vastuvõetavates otsustes, mis hõlmavad lähisuhtevägivalla vastu võitlemist ning selle ennetamist (Tabibi, <i>et al.</i> , 2018, p. 11)
5.	Migratsiooni järgsete stressitegurite leevendamine ning ennetamine, näiteks sisserändajatele töökoha ja elukoha tagamine, toetav keeleõppe- ja kohanemisprogramm (Alghamdi, <i>et al.</i> , 2021, p. 15168)
6.	Sisserändajatest noortele mõeldud koolitused teemadel nagu konsensulik nõusolek, suhtlemine ja tervislikud suhted, lähisuhtevägivalla olemus ning vägivalla ennetamine ning suhtes eksisteerivate pingete lahendamine tervislikul viisil (Abboud, <i>et al.</i> , 2022, pp. 1599-1600)
7.	Politseiametnike kultuuriline- ning tundlikkuskoolitus, sisserändajate sotsiaalse, kultuurilise ning religioosse tausta paremaks mõistmiseks (Alghamdi, <i>et al.</i> , 2021, p. 15169)

Lisa 4. Tabel 4

Tabel 4. Intervjuu andmed (autori koostatud)

Intervjueeritava number	Intervjueeritav	Organisatsioon	Intervjuu kestvus	Läbiviimise viis
1.	EU1	Politsei- ja Piirivalveamet, eriasjade uurija	46 min	Vestlus
2.	IO1	Sisekaitseakadeemia, õppejõud		Elektroniilise kirjavahetuse teel
3.	PT1	Politsei- ja Piirivalveamet, patrulltalituse grupijuht	54 min	Vestlus
4.	PP1	Politsei- ja Piirivalveamet, piirkonnapolitseinik	39 min	Vestlus
5.	PP2	Politsei- ja Piirivalveamet, piirkonnapolitseinik	49 min	Vestlus
6.	RT1	Migratsioonijärelevalve ekspert	45 min	Vestlus
7.	OE1	Sotsiaalkindlustusamet, Ohvriabi, Psühhosotsiaalse toe talituse peaspetsialist	59 min	Vestlus

Tabel 5. Lähisuhtevägivalda soodustavad tegurid

Kategooria 1 Lähisuhtevägivalda soodustavad tegurid
Kood 1: Sisserändega kaasnevad stressitegurid
Kood 2: Päritolu riigi kombed ning tavad
Kood 3: Soorollide muutumine
Kood 4: Sotsiaalsed, kultuursed ja religioossed erinevused
Kood 5: Raskused integreerumisega
Kood 6: Sotsiaalne isolatsioon
Kood 7: Sooline ebavõrdsus
Kood 8: Soost mittesõltuv suhtlusvõrgustik
Kood 9: Harjumuspärase tugivõrgustiku puudumine

Tabel 6. Puudused tugisüsteemides (autori koostatud)

Puudused tugisüsteemides
Kood 1: Keelebarjäär
Kood 2: Majanduslike- ja elamistingimuste tagamine
Kood 3: Ressursside puudus
Kood 4: Kultuuri ja religiooni puudutavad teadmised
Kood 5: Puudulik teavitus- ja ennetustöö
Kood 6: Puuduvad teadmised ja oskused
Kood 7: Puudulik kontakt vajaliku tugivõrgustikuga
Kood 8: Puudused kohanemisprogrammis
Kood 9: Puudulik suhtlus
Kood 10: Usaldus ametnike vastu

Tabel 7. Ohtude ennetamine (autori koostatud)

Ohtude ennetamine
Kood 1: Teavitustöö
Kood 2: Koolitused ametnikele
Kood 3: Koolitused sissereändajatele
Kood 4: Integratsioon
Kood 5: Koostöö sissereändajate kogukonnaga
Kood 6: Kohanemisprogrammi arendamine

Lisa 8. Intervjuu küsimused

1. Millised tegurid Teie hinnangul võivad mõjutada islamistliku taustaga päritolu riigist isikut, mis võivad lähisuhtes soodustada või põhjustada lähisuhtevägivalda? Palun tooge näiteid võimalikest teguritest ja põhjendage oma arvamust.
2. Kui Teie hinnangul võib immigrerumine soodustada või põhjustada lähisuhtevägivalda, siis millest tuleneb see oht, kas lähisuhtes juba eksisteerivatest stressoritest või on see seotud väliste mõjudega, mis kaasnevad immigratsiooniga ja kultuuriliste ning sotsiaalsete normide muutumisega? Palun põhjendage oma arvamust.
3. Kuidas tuleks Teie arvates käsitleda või ennetada islamistliku taustaga sisserändajatega seotud lähisuhtevägivalla juhtumeid? Millisel viisil saaks või peaks neid lahendama teisiti kui tava kodanikuga seotud lähisuhtevägivalla juhtumeid? Palun põhjendage oma arvamust.
4. Millised potentsiaalsed lähisuhtevägivalda soodustavad või põhjustavad ohutegurid võivad mõjutada islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajaid Eestis?
5. Millised võivad Teie arvamusel olla potentsiaalsed probleemkohad lähisuhtevägivalla tugisüsteemides ja islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajatega seotud lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamisel Eestis?
6. Kuidas oleks Teie arvamusel võimalik ennetada või maandada Eestis ohte seoses islamistliku taustaga riskiriikidest sisserändajatega, et ennetada või takistada nende lähisuhtevägivalla ohvriks langemist või siin vägivallatsejaks muutumist? Tooge näiteid võimalikest meetmetest.

Kas Teil on midagi veel lisada?

Lisa 9. Kategooriad ja koodid

1 kategooria Lähisuhtevägivalda soodustavad tegurid	2 kategooria Puudused tugisüsteemides	3 kategooria Ohtude ennetamine
Kood 1: Sisserändega kaasnevad stressitegurid	Kood 1: Keelebarjäär	Kood 1: Teavitustöö
Kood 2: Päritolu riigi kombed ning tavad	Kood 2: Majanduslike- ja elamistingimuste tagamine	Kood 2: Koolitused ametnikele
Kood 3: Soorollide muutumine	Kood 3: Ressursside puudus	Kood 3: Koolitused sisserändajatele
Kood 4: Sotsiaalsed, kultuursed ja religioossed erinevused	Kood 4: Kultuuri ja religiooni puudutavad teadmised	Kood 4: Integratsioon
Kood 5: Raskused integreerumisega	Kood 5: Puudulik teavitus- ja ennetustöö	Kood 5: Koostöö sisserändajate kogukonnaga
Kood 6: Sotsiaalne isolatsioon	Kood 6: Puuduvad teadmised ja oskused	Kood 6: Kohanemisprogrammi arendamine
Kood 7: Sooline ebavõrdsus	Kood 7: Puudulik kontakt vajaliku tugivõrgustikuga	
Kood 8: Soost mittesõltuv suhtlusvõrgustik	Kood 8: Puudused kohanemisprogrammis	
Kood 9: Harjumuspärase tugivõrgustiku puudumine	Kood 9: Puudulik suhtlus	
	Kood 10: Usaldus ametnike vastu	